

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar
Alkotmányjogi Tanszék

MIT UTÁLUNK JOBBAN?

Az offline és online gyűlöletbeszéd amerikai és európai szabályozásának összehasonlítása a kezdetektől napjainkig

(TDK dolgozat)

KUBICZA Márta

Témavezető:

Dr. Hajas Barnabás, egyetemi docens

Budapest

2016

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
1.1 Kutatási kérdés	4
1.2 Módszertan	4
2. Mi is az a gyűlöletbeszéd?	5
3. Offline gyűlöletbeszéd - eltérő megoldások?	7
3.1 Szabadság nélkül nincs korlát.....	7
3.2 A támadó szavak és a megfélemlítés	12
3.3 A clear and present danger doktrínája	20
3.4 Minden(ki)nek ára van?	23
3.5 Összegzés az offline gyűlöletbeszédhez	24
4. Online gyűlöletbeszéd	26
4.1 Az online gyűlöletbeszéd korlátozása	27
4.2 Közösségi média.....	30
4.4 Virtuális a valóságban	34
5. Összegzés, válasz a hipotézisre	37
Irodalomjegyzék.....	39

1. Bevezetés

A XXI. század nagy kihívása a nyugati demokráciák számára, hogy hogyan egyensúlyozzanak a különböző alapjogok biztosítása érdekében.¹ Miközben garantálni szeretnék a lehető legteljesebb mértékű szabadságot az emberek számára, bizonyos cselekedeteket nem hagyhatnak figyelmen és korlátozáson kívül.² Az egyensúly alapjának megteremtéséhez az egyik legfontosabb kérdés azt eldönteni, hogy mit utálunk jobban? A gyűlölködést (legyen az rasszizmus, antiszemitizmus, iszlamofóbia, xenofóbia, homofóbia, stb.) vagy más szabadságok elnyomását jelentő korlátozását ezen megnyilvánulásoknak.

A gyűlölet-bűncselekmények, köztük a gyűlöletbeszéd sem napjaink szülöttje, viszont korunk technológiai fejlődése hozzájárult ahhoz, hogy egyre nagyobb körben legyen ismert a fogalom. Sajnos viszont épp ez a technológiai fejlődés az, ami nem csak a fogalom megismerését segítette elő, de maguknak a gyűlölet-bűncselekményeknek az elszaporodását is megkönnyítette. Az Internet mindazon tulajdonságai, mint a gyorsaság, a könnyű hozzáférhetőség, a határtalanság és a relatív olcsóság, amely egy átlagember életét megkönnyítik, a gyűlöletcsoportok munkáját is egyszerűbbé teszik.

A különböző gyűlöletcsoportok az elmúlt időszakban „hirdetési felületnek” használják az Internetet.³ Ez nem meglepő, tekintettel arra, hogy így minden általuk feltöltött információ tömegeket érhet el pillanatok alatt, szinte ingyen. Az ilyen gyűlöletcsoportok által kezelt oldalak terjedésének megfékezését nemcsak az nehezíti meg, hogy amint egy weboldalt lekapcsolnak, kettő másikat indítanak el helyette, hanem az is, hogy az Amerikai Egyesült Államok (USA) európaiktól eltérő gyűlöletbeszéd-szabályozása, illetve annak hiánya⁴ szabad utat enged az ilyen internetes tartalmak megtöbbszöröződésének.

Miközben feltehetőleg mindenki az arany középutat keresi, az USA és az európai országok gyűlöletbeszédhez való hozzáállása mégis eltérő képet mutat.⁵ Ehhez nagyban hozzájárul

¹ Vö. BRAGYOVA András: Semlegesség – pártatlanság – elfogulatlanság, *Politikatudományi Szemle*, 2/3. 138.

²TÓTH Gábor Attila: *A jogok törvénye – Értekezés az alkotmányos szabadságról*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2014. 46.

³goo.gl/VW5WF0

⁴Erik BLEICH: Freedom of Expression versus Racist Hate Speech: Explaining Differences Between High Court Regulations in the USA and Europe, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 2013. 2. LaShel SHAW: Hate Speech in Cyberspace: Bitterness without Boundaries, *Notre Dame Journal of Law, Ethics & Public Policy* Vol. 25, Issue 1, Article 9, 2012

⁵Michael ROSENFELD: Hate speech in constitutional jurisprudence: A comparative analysis, 24 *Cardozo Law Review*, 2003. 1523.

mind az országok történelme, szociális-kulturális közege,⁶ mind pedig az USA Legfelső Bíróságának, és az európai bíróságok, legfőképp a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) ítélkezési gyakorlata. Az amerikai gyakorlat szinte mindig a szólásszabadság védelme mellett tette le a voksát,⁷ míg az EJEB a gyűlöletbeszéd-ellenesség védőbástyája.⁸ A fenti két gyakorlat közötti eltérés forrását már többen keresték,⁹ dolgozatomban ezeket az eltéréseket fogom jogeseteken keresztül bemutatni.

Dolgozatom célja bemutatni, hogy a gyűlöletbeszéd szélsőséges szabályozása milyen hatással lehet a társadalomra, és hogy az online gyűlöletbeszéd-tartalmak mindenki számára megfelelő mértékű korlátozásához idővel közös nevezőre kell helyezkedni, hiszen hiába a szigorú európai szabályozás, ha más országok, például az USA szabályozása táptalajt nyújt ezen oldalak szaporodásához.

1.1 Kutatási kérdés

A dolgozat arra a kérdésre keres választ, hogy ha direkt módon köthetőek gyűlöletbűncselekmények az online gyűlöletbeszéd-tartalmakhoz, akkor az amerikai vagy európai szabályozás tekinthető-e sikeresebbnek, azaz a szigorúbb szabályozási környezet kevesebb csatolt bűncselekményt eredményez-e, és visszaszorítja-e a gyűlöletbeszéd terjedését? A fenti kérdés elemzéséhez a következő kérdésekre fogok válaszolni:

1. Miben áll a különbség a gyűlöletbeszéd amerikai és európai megítélésében?
2. Lehet-e sikeresen korlátozni a gyűlöletbeszéd-tartalmú oldalak elérését, ki és milyen módszerekkel korlátozhatja azt?
3. Van-e ok-okozati összefüggés különböző gyűlöletbűncselekmények és a gyűlöletbeszéd között?

1.2 Módszertan

Dolgozatomban első felében az öt vizsgált ország (USA, Egyesült Királyság, Franciaország, Németország és Magyarország) és az EJEB szabályozási törekvéseit, jogeseteket

⁶Robert A. KAHN: Why do Europeans ban hate speech? A debate between Karl Loewenstein and Robert Post, *Hofstra Law Review*, Vol.41:545., 545.

⁷Yulia A. TIMOFEEVA: Hate Speech Online: Restricted or Protected? Comparison of Regulations in the United States and Germany, *J. Transnational Law & Policy*, Vol. 12:2. 254.

⁸BLEICH (2013) i.m. 9.

⁹BLEICH (2013) i.m. 2–3.

felhasználva, azokat mintegy egymással szembeállítva mutatom be a szabadságjogok garantálásától egészen napjainkig.

A dolgozat második felében pedig az offline szabályozás online térben való alkalmazhatósága, és a speciálisan az online tartalmakra vonatkozó szabályozás kerül bemutatásra.

Hogy miért éppen a fenti államokat és bíróságot vettem vizsgálódásaim alapjául? Az USA bemutatását indokolja mind az ország történelme és felfogása, mind pedig az a tény, hogy más országok átvettek tőlük különféle jogi vívmányokat.¹⁰ Franciaországot mint fejlett nyugat-európai és multikulturális társadalom bemutatását mindenképpen érdekesnek tartom. Németország történelme és az abból fakadó gyűlöletbeszédet korlátozó jogszabályaik mint az USA-val szembeni ellenpólus, kihagyhatatlan egy ilyen összehasonlító dolgozatból. Az Egyesült Királyságot igen gyakori „különütassága”¹¹ miatt tartom izgalmas területnek, a britek sok esetben tartogatnak meglepetéseket. Magyarország pedig azért kap helyet benne, mert egy kelet-közép-európai ország elemzését mellőzhetetlennek tartom egy ilyen dolgozatban. Az EJEB – mint egy Európa felett átívelő bíróság – ítélezési gyakorlatának bemutatását, amely hatással van a bemutatott európai országok gyakorlatára, szükségesnek tartom.

2. Mi is az a gyűlöletbeszéd?

A gyűlöletbeszéd korlátozásának bemutatásához elengedhetetlennek tartom a fogalom tisztázását.

Halmai, illetve a Majtényi – Szabó szerzőpáros szerint az minősül gyűlöletbeszédnek, amely kijelentés, előítéllettől vagy gyűlölettel vezérelve, a társadalom etnikai, faji, nemi csoportjait, vagy azok tagjait sérti, ellenük gyűlöletet kelthet.¹² Perry Keller a fenti meghatározást annyival árnyalja, hogy a védett tulajdonságok közé felveszi a vallási hovatartozást.¹³

¹⁰CHRONOWSKI Nóra: Az alapjogvédelem globális, európai és hazai trendjei In: DRINÓCZY Tímea – JAKAB András (szerk.): *Alkotmányozás Magyarországon 2010-2011*, Budapest-Pécs, Pázmány Press, 2013. 150–151.

¹¹Elég itt csak az Európai Unióval való kapcsolatára gondolni, tulajdonképpen már tagságuk kezdete óta.

¹²HALMAI Gábor: *Kommunikációs jogok*, Budapest, Új Mandátum, 2002. 114. MAJTÉNYI László – SZABÓ Máté Dániel: *Információs és médiajog II.*, Miskolc, Miskolci egyetemi Kiadó 2014. 114.

¹³Perry KELLER: *Európai és nemzetközi médiajog: Liberális demokrácia, kereskedelem és az új média*, Budapest, Wolters Kluwer, 2014. 477.

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Irodájának megfogalmazása szerint a gyűlölet-bűncselekmények előítéleten alapuló, büntetőjogi tényállást kimerítő cselekmények, amelyek egy bizonyos csoporthoz – vélt vagy valós – tartozáson alapulnak.¹⁴

Az Európa Tanács szerint gyűlöletbeszéd „minden olyan kifejezési forma, amely fajgyűlöletet, idegengyűlöletet, antiszemitizmust vagy intolerancián alapuló másfajta gyűlöletet, ideértve az agresszív nacionalizmusban és etnocentrizmusban megjelenő intoleranciát, a kisebbségekkel, migránsokkal és bevándorlókkal szembeni hátrányos megkülönböztetést és ellenségességet terjeszt, igazol, támogat, vagy arra izgat.”¹⁵

A magyarországi civilszervezetek képviselőiből és szakértőkből álló Gyűlölet-bűncselekmények Elleni Munkacsoport szerint a gyűlölet-bűncselekmények „előítéletből fakadó, valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz vagy a lakosság egyéb csoportjához tartozó személyekkel szemben, e tulajdonságuk miatt megvalósított magatartások”.¹⁶

Mivel több variáció van a gyűlöletbeszéd definíciójára, ezért a fenti különböző megfogalmazások elegyeként a következő meghatározással írom körül az adott cselekményt.

A továbbiakban gyűlöletbeszédnek fogok tekinteni minden olyan írásbeli és szóbeli kommunikáció, amelyben a beszélő a társadalom faji, etnikai, vallási, ideológiai vagy nemi csoportjairól,¹⁷ azok egyes tagjairól, a tagok csoporthoz való vélt vagy valós tartozásukra tekintettel közöl olyan véleményt, amely sértheti a csoport tagjait és az adott közösségben félelmet kelthet.

Egységes definíció megalkotására véleményem szerint azért sem került még sor sem állami, sem pedig nemzetközi szinten, mert, ahogy már írtam, mindenhol mást jelent a sértő kifejezés, országonként változik az ingerküszöb.¹⁸

¹⁴Az EBESZ gyűlölet-bűncselekmény definíciója: goo.gl/pdNj2w

¹⁵Függelék az Európa Tanács R (97) 20 sz. Miniszteri Bizottsági ajánlásához, 107.

¹⁶ÁTOL Dorottya – DOMBOS Tamás – JOVÁNOVICS Eszter – M. TÓTH Balázs – PAP András László – UDVARI Márton: *Közösség tagja elleni erőszak – Alternatív kommentár*, Fundamentum 2013/3. 90.

¹⁷Ideértve még olyan megkülönböztető tulajdonságokat is, mint például az életkor, fogyatékoság, foglalkozás, társadalmi osztály, stb.

¹⁸Eric BARENDT: Freedom of Expression In: Michael ROSENFELD – András SAJÓ (szerk.): *The Oxford Handbook of Comparative Constitutional Law*, Oxford, Oxford University Press, 2012. 904.

3. Offline gyűlöletbeszéd - eltérő megoldások?

Ahogy a bevezetőben utaltam rá, nem egységes a hozzáállás a beszédek megítélésében a két kontinensen, az alábbiakban problémakörönként fogom bemutatni, hogy milyen megoldást választottak a vizsgált országok ezek kezelésére, illetve azt, hogy az amerikai Legfelső Bíróság által kidolgozott elveket hogyan ágyazták be másutt a jogalkalmazásba.

3.1 Szabadság nélkül nincs korlát

Amennyiben abból indulunk ki, hogy először a különféle szabadságjogokat kell garantálni, azután lehet csak azokat alkotmányosan igazolt cél érdekében gondos mérlegelést követően a szükséges mértékig¹⁹ esetlegesen korlátozni²⁰, (ugyan a véleménynyilvánítás kiemelkedő helyet foglal el a jogok között,²¹ a kifejezés szabadsága mégsem abszolút²²) szükségesnek tartom ezen kezdetek feltárásával kezdeni.

Az USA alkotmányjogi berendezkedése szinte egyet jelent – többek közt – a szólásszabadsággal.²³ A szólásszabadság védelme mellett érvelt több olyan híres jogász is, mint például Holmes vagy Brandeis bírák,²⁴ és ebből a támogatásból született meg az ún. *gondolatok piaca*,²⁵ amely valójában annyit fed, hogy annak eléréséhez, hogy a lakosság minél tájékozottabb legyen, minél többfajta álláspontot ismerhessen meg (ezzel létrehozva a gondolatok piacát), a lehető legteljesebb körű szólásszabadság biztosítása szükséges.

Ám azért ennyire az USA-ban sem volt egyértelmű az út a mostani szabályozás (vagy éppen annak hiánya) eléréséig. Az 1791-ben napvilágot látott és máig sokat emlegetett Első Alkotmánykiegészítés, amely – többek közt – kimondja, hogy a Kongresszus nem hozhat olyan törvényt, amely csorbítaná a szólás- és sajtószabadságot vagy korlátozná a gyülekezési jogot, lefektette a szólásszabadság alapjait.

¹⁹SOMODY Bernadette – SZABÓ Máté Dániel – VISSY Beatrix: *Az alapjogi bíráskodás kézikönyve*, Budapest, HVG-ORAC, 2013. 137.

²⁰POZSÁR-SZENTMIKLÓSY Zoltán: *Alapjogok mérlegen – Az általános alapjogi tesztek dogmatikája*, Budapest, HVG-ORAC, 2016. 11-12. és Zsolt BALOGH – Barnabás HAJAS: *Rights and Freedoms In. Lóránt CSINK – Balázs SCHANDA – András Zs. VARGA (szerk.): The Basic Law of Hungary – A First Commentary*, Dublin, Clarus Press, 2012. 68.

²¹HALMAI Gábor: A véleménynyilvánítás szabadsága In: HALMAI Gábor – TÓTH Gábor Attila: *Emberi Jogok*, Budapest, Osiris Kiadó, 2003. 432.

²²ÁDÁM Antal – HALMAI Gábor: A véleményszabadság problémái az alkotmánybíráskodásban, *Acta Humana*, 1996/24. 16.

²³Alexander TSESIS: Free Speech Constitutionalism, *University of Illinois Law Review* 2015/3. 1020.

²⁴John Durham PETERS: *A mélység tornácán – A szólásszabadság és a liberális hagyomány*, Budapest, Wolters Kluwer, 2015. 149–162.

²⁵Erik BLEICH: *The freedom to be racist?* Oxford, Oxford University Press 2011, 62–63.

Az egyik első amerikai gyűlöletbeszédhez kötődő per a *Cantwell v. Connecticut*²⁶ volt. A Cantwell család, akik Jehova tanúi voltak, és dalaikkal az utcákat róva minden egyéb vallást a Sátán művének nevezték. Cantwelléket csendháborításért elítélték, ám azt a Legfelső Bíróság hatályon kívül helyezte, mondván az alkotmány kimondja az USA azon érdekét, hogy a szabad vallásgyakorlást és a szólásszabadságot ne lehessen megtiltani vagy korlátozni.²⁷

A fenti ítélet alapján láthatjuk, hogy eleinte a szabadságjogok gyakorlása mellett állt ki a Legfelső Bíróság, de a későbbiekben több ügyben is elmozdulás figyelhető meg az ítélkezési gyakorlatban.

Ehhez képest, külön kategória, de az amerikai gondolkodás szemléltetéséhez igen jó példa az USA politikai beszédek néha sújtó – néha védő magatartása. A politikai beszédek élvezik az USA-ban a legnagyobb szabadságot, mégis, bizonyos esetekben ezek korlátozása súlyosabb, mint Európában. Amerikában azt tiltják be, ami szerintük a társadalomra fokozottan veszélyes vagy ellentétes az USA alapkövének számító demokráciával. A szocialista-kommunista eszmék terjedésének megfékezése érdekében született meg a McCarthy éra híres-hírhedt Belső Biztonsági törvénye,²⁸ amely kötelező regisztrációt írt elő a kommunista pártok számára. A *Communist Party v. SACB*²⁹ esetben ezt kifogásolta az Amerikai Kommunista Párt, de ítéletében a Legfelső Bíróság kimondta, hogy a kifogásolt törvény nem olyan különleges jogszabály, amely lehetővé tenné a bírói eljárás nélkül történő elítélést,³⁰ és más esetekben valóban az Első Alkotmánykiegészítésbe ütközőnek találták a kötelező regisztrációt, de a nemzetközi kommunista mozgalom annyira fenyegető jelenség, hogy jelen esetben szükségesnek vélik azt.

Nemzetközi szinten a szabadságjogok lefektetését az Egyesült Nemzetek Szövetségének (ENSZ) köszönhetjük. Az 1948. december 10-én elfogadott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (EJENY) kimondja, hogy minden ember egyenlő, minden embernek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz, tilos mindenfajta diszkrimináció, senkit nem lehet jó hírnevében vagy becsületében megsérteni. Ezen felül az EJENY biztosítja a gyülekezési jogot, a gondolat, a lelkiismereti és a vallásszabadságot, és azt is garantálni igyekszik, hogy véleménye miatt senki ne szenvedjen zaklatást.

²⁶310 U.S. 296 (1940)

²⁷Michael HERZ – Péter MOLNÁR: *The content and context of hate speech: Rethinking regulation and responses*, Cambridge, Cambridge University Press 2012. 124.

²⁸McCarran Internal Security Act of 1950, 64 Stat. 987.

²⁹351 U.S. 115 (1956)

³⁰„Bill of attainder”

Az EJEB ítélkezési gyakorlatának bemutatásához először is mindenképpen szólni kell a szinte minden ilyen témájú ügyben felbukkanó 10. cikkről, amely az Emberi Jogok Európai Egyezményének (EJEE) 10. szakaszát jelenti, amely kimondja, hogy mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításhoz, függetlenül annak közlési módjától. Ezt a szabadságot csak szigorúan korlátozott körben és esetben engedi megvonni és korlátozni az EJEE, mégpedig kizárólag akkor, ha a korlátozás feltétlenül szükséges egy demokratikus társadalom nemzetbiztonsági, területi, erkölcsi biztonságának megóvásához.

A *Jersild v. Denmark*³¹ ügyben ki is mondja a bíróság a fent idézett cikk első bekezdését. A dán bíróság kifogásolta, hogy Jersild tisztában lehetett azzal, hogy mit hallhat majd a rasszista fiataloktól, a műsorszám vágása során mégsem tett semmit a lealacsonyító kifejezések „eltüntetéséért”. Az EJEB az EJEE 10. cikkére hivatkozással megállapította, hogy egy demokratikus társadalomban nincs szükség olyan mértékű korlátozásra, amelyet a dán bíróság hiányolt,³² és hogy a műsor nézői tájékozottak annyira, hogy egy riport ne befolyásolja őket.³³

Azon mondatát, hogy egy demokratikus társadalomban megengedhetőek olyan vélemények megjelenítése, amelyek felkavaróak lehetnek, több más ügyben is kifejtette a strasbourgi bíróság.³⁴ Az EJEB másik „bevett fordulata” – azaz hogy egy demokratikus államban a kormánynak tünnie kell a közvélemény kritikáját – is számos esetben képezte az indokolás részét. Az *Incal v. Turkey*³⁵ ügyben Incal és a Munkáspárt kifogásoltak egy helyi intézkedést, amely szerintük a lakosság kurd nemzetiségű tagjainak ellehetetlenítéséhez vezetett. A vezetés elleni fellépésre biztató röplapokra eredményeként szabadságvesztésre és pénzbüntetésre ítélték Incalt, aki a strasbourgi bírósághoz fordult, ahol megállapították az EJEE 10. cikkének sérelmét.³⁶

Európában az emberi jogok megjelentek már a II. világháború előtt is, nagyobb jelentőségre azonban csak azután tettek szert. Ezeket a jogokat az alkotmányok felosztották személyi és politikai jogokra. Megjelent az emberi méltóság megerősítése és bizonyos alapjogok anyajogként való kezelése, illetve a generációs jogok szerinti csoportosítás.³⁷

³¹No. 15890/89, 1994. szeptember 23-i ítélet

³²KOLTAY András: *A gyűlöletbeszéd korlátozása Magyarországon*, Budapest, CompLex 2013. 202–203.

³³Georg NOLTE: *European and US Constitutionalism*, Cambridge, Cambridge University Press, 2005. 8.

³⁴Például: *Polat v. Turkey* no. 23500/94, *Dink v. Turkey* no. 2668/07, 6102/08, 30079/08 et al.

³⁵No. 41/1997/825/1031, 1998. június 9-i ítélet.

³⁶KOLTAY (2013) i.m. 206–207.

³⁷SZENTE Zoltán: *Európai Alkotmány- és Parlamentarizmustörténet 1945-2005*, Budapest, Osiris Kiadó, 2005. 680–681.

Az Egyesült Királyságban a véleménynyilvánítás szabadsága – írott alkotmánya nem lévén, Dicey szavaival élve, – kimerült abban, hogy egy boltosokból álló tizenkét tagú zsűri eldöntötte, mit szabad kimondani és leírni, így a szabadság korlátai időről időre változtak.³⁸ Bár tény, hogy már a Magna Carta, a Habeas Corpus és a Bill of Rights is rendelkezett a polgárok bizonyos jogairól,³⁹ mégis az Egyesült Királyságban – az USA-tól (Első Alkotmánykiegészítés) és Franciaországtól (1881. évi sajtótörvény) teljesen eltérően – egészen az 1998-ban napvilágot látott Human Rights Actig (HRA)⁴⁰ nem volt általános szabályozás⁴¹ a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságát illetően.⁴² Ez persze nem azt jelentette, hogy nem ismerték el ezeket a jogokat, hanem hogy a HRA megszületéséig csak a *common law* státuszát élvezhették.⁴³ A politikai témájú megnyilatkozásokat a britek is a legnagyobb szintű védelemben részesítik, de nagyjából ugyanilyen fontosságúnak tekintik a művészi és az oktatási célú beszédeket is.⁴⁴

Franciaországba az Alkotmányozó Nemzetgyűlés által kidolgozott, 1789. évi Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata (EPJNY) hozta meg a szabadságjogokat.⁴⁵ Ugyanakkor az alapjog kifejezést szinte napjainkig nem használták, annak definíciójaként is pusztán annyit értenek, hogy azok a jogok alapjogok, amelyeket az alkotmány és/vagy nemzetközi egyezmények ekként védenek.⁴⁶ Az 1946. évi francia alkotmány rögzíti az emberi méltóság, a diszkriminációmentesség (a munkához való jognál és a közhivatalok betölthetőségénél) fogalmait. Az egyel későbbi és napjainkban is hatályos 1958. évi alkotmány preambulumban visszautal mind az EPJNY-re, mind pedig az 1946. évi alkotmányra és azok folytatásaként aposztrofálja magát.

A kétezres években két francia híresség is élvezhette a tárgyalótermek vendégszeretetét: Michel Houellebecq még 2002-ben, amikor is a *Lire* című lapban tett kijelentéséért, amely

³⁸A.V. DICEY – J.W.F. ALLISON: *The Law of the Constitution*, Oxford, Oxford University Press, 2013. 141–142.

³⁹KONDOROSI Ferenc: Az emberi jogok rendszere egyes angolszász országokban. In: TÓTH Judit – LEGÉNY Krisztián (szerk.): *Összehasonlító alkotmányjog*, Budapest, CompLex, 2006.459.

⁴⁰1998 c. 42.

⁴¹A Scandalum Magnatum név alatt 1275-től folyamatosan keletkező statútumok csak az uralkodó és az ország vezetőinek bírálását rendelték büntetni. – Philip Hamburger: The Development of the Law of Seditious Libel and the Control of the Press, *Stanford Law Review*, Vol. 37:661. 668.

⁴²Eric BARENDT: Freedom of expression in the United Kingdom under the Human Rights Act 1998. In: KOLTAY András (szerk.): *Butterflies upon a Wheel? Selected Papers on Free Speech and on the Free Press*, Budapest, MTA, 2013. 191.

⁴³Vernon BOGDANOR: *The British Constitution in the Twentieth Century*, Oxford, Oxford University Press, 2003. 402.

⁴⁴BARENDT (2013) i.m. 199.

⁴⁵BÁRÁNDY Gergely: *A gyűlöletbeszéd Magyarországon*, Budapest, Scolar Kiadó, 2009. 23.

⁴⁶Louis FAVOREU – Patrick GAIA – Richard GHEVONTIAN – Jean-Louis MESTRE – Otto PFERSMANN – André ROUX – Guy SCOFFONI: *Droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 2013. 878.

szerint az iszlám a legostobább vallás, kellett felelnie. A vád szerint Houellebecq fenti kijelentése nem egyszeri „botlás” volt, a korábban megjelent *A csúcson* című regénye is lenézően és elítélően szól a muszlimokról, ráadásul mindez a szeptember 11-i terrortámadások után csak még jobban kiélezi az ellentéteket a muszlim – nem muszlim közösségek között, ám az író végül felmentették.⁴⁷

Németországban a weimari alkotmányban jelentek meg először a szabadságjogok, midőn kimondta a diszkrimináció tilalmát, a törvény előtti egyenlőséget, a vallás- és lelkiismereti szabadságot, a nemzetiségek jogait, illetve a gyülekezési és szólásszabadságot.⁴⁸ Németország ma is hatályos Alaptörvénye 1949-ben született meg, első része az emberi méltóságtól elindulva kimerítően felsorolja az alapjogokat, és rögzíti azok korlátozásának lehetséges eseteit.

Magyarországon az Aranybulla és a Werbőczy-féle Tripartitum *primae nonusa*⁴⁹ után az 1848-as törvények hoztak változást és bizonyos mértékű egyenjogúságot, amin sokat rontottak a *numerus clausus* és a harmincas évek zsidótörvényei.⁵⁰ Az új rezsim alatt született 1949. évi Alkotmány eredeti szövege jogokat kizárólag a dolgozó nép számára garantált, ez alól kivételt képezett a diszkrimináció tilalma, a törvény előtti egyenlőség, a nemzetiségi jogok, a lelkiismereti és vallásszabadság gyakorlása, a személyi szabadság, illetve a levéltitok és a magánlakás sérthetlensége.

Európa keleti felében az 1989-1990-es rendszerváltások után született alkotmányok egyfelől ötvözik a szocializmusból megmaradt szociális biztonsághoz és munkához való jogok fenntartását, másfelől pedig a nyugat-európai alkotmányokból átvett részeket, és a különféle nemzetközi emberi jogi egyezményeknek való megfelelést is.⁵¹

Sajó András szavaival élve „[a]z alkotmányosságnak megfelelő alkotmány a pusztán államszerkezetet meghatározó alaptörvényektől abban különbözik, hogy éppen a szabadságot kívánja biztosítani.”⁵² Ezzel összhangban állt az 1949. évi Alkotmány 70/A szakasza, amelyben kimondta, hogy tilos mindenfajta megkülönböztetés, történjen az nemre, fajra, bőrszínre, vallásra, származásra, vagyoni helyzetre, nyelvre, politikai véleményre, vagy egyéb helyzetre vonatkozóan.

⁴⁷goo.gl/Ro6m44

⁴⁸Weimari alkotmány 2. fejezet: Jogok és kötelezettségek.

⁴⁹TÓTH i.m. 129.

⁵⁰SÁRI János – SOMODY Bernadette: *Alapjogok – Alkotmánytan II.*, Budapest, Osiris Kiadó, 2008. 69–70.

⁵¹SZENTE i.m. 683–684.

⁵²SAJÓ András: *Az önkormányzó hatalom*, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1995. 321.

A nemzeti és etnikai kisebbségek védelmében született 1993. évi LXXVII. törvény „kinyilvánítja, hogy a nemzeti és etnikai önazonossághoz való jogot az egyetemes emberi jogok részének tekinti, a nemzeti és etnikai kisebbségek sajátos egyéni és közösségi jogai alapvető szabadságjogok, amelyeket tiszteletben tart, és mindezeknek a Magyar Köztársaságban érvényt szerez.”

A 2003-ban napvilágot látott egyenlő bánásmód törvény pedig a megkülönböztetést elszenvedők védelme érdekében alkottatott meg, 8. szakaszában hosszasan sorolva fel azon tulajdonságokat, amelyekre tekintettel a diszkriminációt tiltja. Ahogy az Alkotmányban is, itt is megjelenik az „egyéb helyzet” fogalma, ezzel hidalva át a taxatív felsorolások merevségének problematikáját.

Az Alaptörvény már a Nemzeti Hitvallásban kijelenti, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság, és hogy a szabadságok csak együttműködésben bontakozhatnak ki. Kimondja, hogy az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait mindenki köteles tiszteletben tartani (I. cikk), az emberi méltóság sérthetetlen (II. cikk), a személyi biztonsághoz (IV. cikk) és a szabad véleménynyilvánításhoz mindenkinek joga van a (IX. cikk), és leszögezi a diszkrimináció tilalmát (XV. cikk). Ugyanakkor a véleménynyilvánítás nem irányulhat mások emberi méltóságának megsértésére, valamint a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságának a megsértésére (IX. cikk (4)-(5)).

Az Alkotmánybíróság véleménye szerint az emberi méltóság nem is mint alapjog, hanem inkább mint a jogok forrása sérthetetlen, viszont abban a mértékű módon tud rombolást végezni.⁵³ A gondolatok piacának elméletét az AB is magáévá tette, amikor a 30/1992. (V.26) számú határozatában leírja, hogy a szabad véleménynyilvánítás teszi lehetővé „az egyén megalapozott részvételét a társadalmi és politikai folyamatokban”.⁵⁴

3.2 A támadó szavak és a megfélemlítés

A szólásszabadság-gyűlöletbeszéd skála közepe táján helyezhetjük el az ún. *támadó szavakat* használó megfélemlítéseket, amelyek még nem érik el a tiltást megkövetelő szintet, de

⁵³BARTÓKI-GÖNCZY Balázs – CHRISTIÁN László – KOLTAY András – LAPSÁNSZKY András: A médiaszabályozás alapjai In: CHRISTIÁN László (szerk.): *Az információs társadalom jogi vetületei – Alkalmazott jogi informatika*, Budapest, Pázmány Press, 2013. 205.

⁵⁴POLYÁK Gábor: *A médiarendszer kialakítása – A piacra lépés és a hozzáférés alkotmányjogi, közösségi jogi és összehasonlító jogi elemzése*, Budapest, HVG-ORAC, 2008. 24.

esetükben már kimondják a bíróságok, hogy azokat nem lehet egy kalap alá venni a szabad beszéddel.

Az USA-ban már az Első Alkotmánykiegészítés megjelenése utáni évtizedben is hoztak szóláskorlátozó jogszabályt,⁵⁵ az 1940-50-es években pedig a Legfelső Bírósági döntésekkel olyan ítéletek születtek, amelyek nagyban korlátozták, ki mit mondhat. Ezen időszak két híresebb perében, a Chaplinsky⁵⁶ és a Beauharnais esetben, mondta ki a bíróság, hogy a támadó szavakat és csoportok rágalmozását nem védi ez Első Alkotmánykiegészítés.⁵⁷

A Beauharnais v. Illinois⁵⁸ ügyben egészen más vetületű döntés született, mint Cantwellék esetében. Ebben az ügyben a Legfelső Bíróság, tekintettel Illinois Állam történelmére, és azon küzdelmére, hogy az újonnan érkező különböző felekezeti és bőrszínű lakosokat asszimilálja, az illinois-i törvényt hatályában fenntartotta, mondván „az államnak legitim érdeke a szolidaritás elősegítése a rasszizmussal szemben egy sokszínű társadalomban azzal, hogy büntetni rendeli a rasszista beszédet.”⁵⁹

Ehhez képest harminc évvel később a R.A.V. v. St. Paul⁶⁰ ügyben egészen más álláspont képviselt a bíróság. R.A.V fiatalkorút egy helyi rendelet megszegésével vádolták.⁶¹ A Legfelső Bíróság érvelése alapján a rendelettel nem az volt a baj, hogy túlzottan is tiltó, hanem pont az ellenkezője: „[a]zokra, akik a 'támadó szavakat' más ideákhoz kapcsolódóan használnák – mint például politikai hovatartozáson, szakszervezeti tagságon, homoszexualitáson alapuló ellenségeskedéshez – nem terjed ki.”⁶²

Kvázi átmentet képez a fenti két eset között a Virginia v. Black⁶³ ügy, amelyben a Legfelső Bíróság leszögezte, hogy az olyan jogszabály, amely kimondja, hogy a keresztégetés *prima facie* megfélemlítő, alkotmányellenes, mert túl azon, hogy a bizonyítási teher a vádlottra hárult, minden esetben bizonyítani kell, hogy az adott cselekvés valóban alkalmas volt-e megfélemlítésre. Viszont a R.A.V. ügygel ellentétben azt nem kifogásolta, hogy a

⁵⁵ Alien and Sedition Acts 1798, majd Sedition Act 1918, 40 Stat. 553

⁵⁶ Chaplinsky v. New Hampshire 315 U.S. 568 (1942)

⁵⁷ BLEICH (2011) i.m. 66–67.

⁵⁸ 343 U.S. 250 (1952)

⁵⁹ HERZ – MOLNÁR i.m. 161.

⁶⁰ 505 U.S. 377 (1992)

⁶¹ St. Paul Bias-Motivated Crime Ordinance, St. Paul, Minn. Legis. Code § 292.02 (1990)

⁶² Opinion of the Court 391.

⁶³ 538 U.S. 343 (2003)

keresztégetést büntetni rendelik, mert a tényállás megfogalmazásában nem szűkítették le az érintettek körét adott társadalmi csoportokra.⁶⁴

Ahogy fentebb szó esett róla, az EJENY a különböző szabadságjogok deklarálásán felül kimondja, hogy tilos mindenfajta diszkrimináció, senkit nem lehet jó hírnevében vagy becsületében megsérteni, ám az első lépést a gyűlölet-bűncselekmények pönalizálásának irányába csak az 1965-ös Nemzetközi Egyezmény a Faji Megkülönböztetés Valamennyi Formájának Kiküszöböléséről (NEFM) névre keresztelt ENSZ egyezmény tette meg. Azon felül, hogy a 2. cikkében deklarálja, hogy „[a] részes államok elítélik a faji megkülönböztetést és vállalják, hogy a faji megkülönböztetés minden formája kiküszöbölésének és az összes fajok közötti megértés előmozdításának politikáját minden alkalmas eszközzel haladéktalanul folytatják [...]”, a 4. cikk *expressis verbis* kimondja, hogy a részes államok kötelezően büntetni rendelnek minden olyan tevékenységet, amely „a faji felsőbbrendűsége vagy gyűlöletre alapozott eszmék terjesztését, a faji megkülönböztetésre való izgatást, valamint bármely faj, illetve más színű vagy más etnikai származású személyek csoportja ellen irányuló minden erőszakos cselekedetet vagy arra való izgatást, továbbá fajgyűlölő tevékenység mindenféle támogatását, annak pénzelését is beleértve”, és betiltanak minden olyan szervezetet, amely a fentiekben leírtakat támogatja. Talán nem meglepő, hogy egy ennyire „erős szövegezésű” dokumentumhoz több részes állam is fenntartásokat fűzött. Az USA például úgy értelmezi a nyilatkozatot, hogy ez nem jár a már meglévő alkotmányukon túlmutató kötelezettségekkel, míg az Egyesült Királyság olvasatában pont az ellenkezőjét mondja ki a 4. cikk és igenis – ha a helyzet úgy kívánja – különleges intézkedéseket kell bevezetni a gyűlöletbeszéd megfékezésére. Franciaország a nyilatkozathoz fűzött fenntartásában kereken kijelentette, hogy a nyilatkozat 4. cikkében az EJENY-re történő hivatkozással összhangban nem tartja szükségesnek semmilyen diszkrimináció-ellenes intézkedés megtételét, és álláspontjuk szerint a gyűlöletbeszéd korlátozása csorbítaná az EJENY-ben foglalt szólás- és véleménynyilvánítás szabadságát.

Szintén az ENSZ égisze alatt született meg 1966-ban a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (PPJNE), amelynek nívuma, hogy kitér a nemzeti, vallási és nyelvi kisebbségekre is (27. cikk), illetve, ahogy a NEFM is kimondta a PPJNE is megerősíti, hogy „törvényben kell megtiltani a nemzeti, faji vagy vallási gyűlölet bármilyen hirdetését, amely megkülönböztetésre, ellenségeskedésre vagy erőszakra izgat.” Több ország, köztük

⁶⁴HERZ – MOLNÁR i.m. 147.

Franciaország és az Egyesült Királyság is kifogásában arra hivatkozott, hogy az ENSZ Alapokmányának 103. cikke értelmében „ha az Egyesült Nemzetek tagjainak a jelen Alapokmányból folyó és bármely egyéb nemzetközi megállapodásból eredő kötelezettségei összeütköznenek, az Alapokmányból folyó kötelezettségeiket illeti elsőbbség”, az USA pedig, ahogy a NEFM-hez csatolt fenntartásában is kijelentette, nem tartja kötelezőnek, sem pedig kívánatosnak olyan intézkedések bevezetését, amelyek korlátoznák a szólásszabadságot.

Hogy mit tekint a strasbourgi bíróság gyűlöletbeszédnek, vagy mit nem, azt a *Gündüz v. Turkey*⁶⁵ esetben fejtette ki. Az ügy alapját egy török televíziós műsorban elhangzottak képezték, Gündüz ugyanis itt fejtette ki vallási nézeteit, amely a helyi jogalkalmazó szerint a török büntető törvénykönyv bizonyos pontjaiba ütközően ellenségeskedő, gyűlöletre uszító volt. Ezen esetben az EJEB megállapította, hogy mivel nem történt erőszakra felhívás, így a Gündüz által tett kijelentések nem minősülnek gyűlöletbeszédnek, azaz a török bíróság ítéletével megsértette az EJEE 10. cikkét.⁶⁶

A *Garaudy v. France*⁶⁷ ügyben viszont az EJEB be sem fogadta Roger Garaudy kérelmét, aki *A modern Izrael alapító mítoszai* című munkájában megjelentetett nézetei miatt a Gayssot-törvény alapján⁶⁸ került bíróság elé faji rágalmozás és gyűlöletre uszítás vádjával. A bíróság éppen a mű revizionista volta miatt nem fogadta be a kérelmet, mondván az teljes mértékben ellentétes az EJEE-ben lefektetett értékekkel.⁶⁹

Az Egyesült Királyságban az 1930-as évek szélsőséges mozgalmainak megfékezése érdekében született meg 1936-ban a Public Order Act,⁷⁰ de jogalkotási szinten az első próbálkozás a diszkrimináció tilalmának felállítására az 1965. évi Race Relations Act⁷¹ elfogadásával történt. Ezen törvény kimondta, hogy tilos a borszínen, etnikumon, nemzeti hovatartozáson és a faji alapon történő megkülönböztetés. Az 1986. évi Public Order Actben megfogalmazásra és egyben szankcionálásra is került a faji alapú gyűlölet, valamint a faji alapon történő gyűlöletkeltés is.⁷² Az 1988. évi Malicious Communications Act⁷³ pedig

⁶⁵No. 35071/97.

⁶⁶KOLTAY (2013) i.m. 232–233.

⁶⁷No. 65831/01.

⁶⁸BÁRÁNDY i.m. 169.

⁶⁹KOLTAY (2013) i.m. 230–231.

⁷⁰1936. c. 6.

⁷¹1965. c. 73.

⁷²1986. c. 64.

⁷³1988. c. 27.

büntetni rendeli, ha valaki azzal a szándékkal küld levelet másnak, hogy a benne tett támadó, sértő vagy hamis információval a címzettet megfélemlítse, vagy neki fájdalmat okozzon.⁷⁴

A 2006. évi Racial and Religious Hatred Act⁷⁵ bevezetésével egyfelől a keresztények elvesztették az addig *common law* alapon létező védelmüket azzal, hogy a blaszfémiát kivette az új jogszabály a szabályozási körből, másfelől pedig a megfélemlítést keltő szavak vagy viselkedés csak szabálysértésnek minősülnek, míg a bűncselekmény megvalósításához vallási gyűlölet szítására van szükség.⁷⁶ Persze kérdéses, hogy lehet-e egyáltalán úgy szítani vallási gyűlöletet, hogy az ne ütközzön a már 1986 óta létező Public Order Actbe.⁷⁷ A Britain First mozgalom vezetőjét, Paul Goldingot idén 450 font pénzbüntetésre ítélték, mert a Public Order Actbe ütközően katonai ruházatban keresztrel és bibliával masírozott végig több brit város utcáin: Lutonban mecsetekben imádkozó embereknek nyomtak bibliát a kezükbe,⁷⁸ egy londoni *halal* hentesboltban pedig azt vágták a vevők fejéhez, hogy ha ott vásárolnak, azzal a terrorizmust támogatják.⁷⁹

2010-ben hozta meg a brit parlament az emberek közötti egyenlőségről szóló Equality Actet,⁸⁰ amely négy korábbi törvény összefoglalásaként⁸¹ kiterjed a szexuális és a faji alapú diszkrimináció tilalmára, a nemi alapon történő, és a fogyatékkal élők megkülönböztetésének tilalmára is.

A II. világháború előtti kontinentális nyugat-európai sajtó egészen másfajta benyomást keltett, mint amit manapság láthatunk. Franciaországban a harmadik köztársaság idején megjelenő L'Antijuif, illetve német „párja”, a nemzetiszocialista Der Stürmer hetilapok már címeikből megítélhetően sem voltak nyitottak minden közösség felé⁸² – a L'Antijuif nyíltan antiszemita lap volt,⁸³ a Stürmer pedig ezen felül antikommunista, antikapitalista és katolikusellenes írásokat is közölt.⁸⁴ Ugyan csekély számban, de születtek törvények a különböző

⁷⁴BÁRÁNDY i.m. 170.

⁷⁵2006. c. 1.

⁷⁶BARENDT (2013) i.m. 196.

⁷⁷BARENDT (2013) i.m. 197.

⁷⁸goo.gl/fG8EYS

⁷⁹goo.gl/JChRKd

⁸⁰2010. c. 15.

⁸¹Ez a négy törvény a következő: Equal Pay Act (1970), Sex Discrimination Act (1975), Race Relations Act (1976), és a Disability Discrimination Act (1995).

⁸²BLEICH (2011) i.m. 19.

⁸³goo.gl/AewTRl

⁸⁴goo.gl/YGcdof

gyűlöletbeszéd-tartalmak megfékezésére, ezek inkább csak a kísérlet szintjéig érték el és egytől egyig hatástalannak bizonyultak.⁸⁵

Az egyik legkorábbi szabályozás felállítására az öreg kontinensen Franciaországban került sor. Ugyan egy 1822. március 25-én kelt törvény már büntetni rendelte azon kijelentéseket, amelyek nyilvánosan próbálták megzavarni a rendet azzal, hogy bizonyos társadalmi osztályokhoz tartozó emberek ellen uszítottak,⁸⁶ mégis a franciák első gyűlöletbeszédet is tiltó jogszabálya az 1939. évi ún. Marchandeaurendelet volt, amely tiltott minden olyan faji, vallás és származási alapú rágalmozást és sértést, amely a lakosság körében gyűlölet kiváltására alkalmas. A Vichy-kormány hatályon kívül helyezte a Marchandeaurendeletet, de azt a II. világháborút követően újra hatályba helyezték.⁸⁷ Majdnem három évtizeddel később, a NEFM aláírásának követelményeként született meg az 1972. évi 72-546. számú ún. Pleventörvény a faji, nemzetiségi, vallási alapú erőszak és a rasszizmus elleni harcról.⁸⁸ A Gayssot-törvény⁸⁹ néven elhíresült 1990-es francia jogszabály a francia Büntető Törvénykönyv és az 1881. évi sajtótörvény egyes szakaszainak módosításával büntetni rendeli a rasszista, holokauszt-tagadó, revizionista és xenofób eszmék terjedését.⁹⁰ A törvény annyira szigorú, hogy miután egy egyetemi professzor tiltakozását fejezte ki a törvény által igencsak korlátozott szólásszabadsága védelmében, a francia alkotmánybíróság is megvizsgálta a jogszabály szövegét, amelyet végül rendben talált.⁹¹

Az 1950-60-as évek filmszillaga, Brigitte Bardot már öt ízben állt bíróság előtt a franciaországi muszlim és homoszexuális⁹² közösségek megsértéséért, amit az olyan kijelentéseivel ért el, mint például „a lakosság, amely az orrunknál fogva vezet bennünket és tönkretesz minket és az országunkat is”,⁹³ illetve az *Un Crie dans le Silence* című könyvében emlegetett guillotine visszaállítása.⁹⁴ Ő nem úszta meg olyan könnyen, mint Houellebecq, legutoljára 2008-ban ítélték két hónap felfüggesztett szabadságvesztésre és 15.000 euró pénzbüntetés megfizetésére közösség tagja elleni uszításért.⁹⁵

⁸⁵BLEICH (2011) i.m. 20.

⁸⁶Alexander BROWN: *Hate Speech Law – A Philosophical Examination*, New York, Routledge, 2015. 42.

⁸⁷goo.gl/HdnTu4, 1944. augusztus 9. napján kelt rendelet a köztársaság helyreállításáról.

⁸⁸BLEICH (2011) i.m. 21.

⁸⁹No. 90-615, 1990. július 13.

⁹⁰BÁRÁNDY i.m. 168., goo.gl/Nr18K4

⁹¹BÁRÁNDY i.m. 169.

⁹²goo.gl/Q5qiuS

⁹³goo.gl/1akiGS

⁹⁴goo.gl/ieqPA3

⁹⁵goo.gl/WxX84U

A holokauszt-tagadás francia megítélésére példa Jean Plantin pere. Ellene a nyomozás megindítását a LICRA⁹⁶ kezdeményezte, miután Plantin az *Akribeia* című folyóiratban közzétett írásában erőteljesen megkérdőjelezte a zsidók gázkamrákban történő kiirtását a náci koncentrációs táborokban. Plantint első fokon 10.000 frank megfizetésére és hathónapnyi felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte a bíróság, majd a fellebbviteli bíróság az első fokú ítéletet hathónapnyi letöltendő szabadságvesztésre változtatta meg. Végül a Semmitőszék megsemmisítette a másodfokú döntést, így végül maradt a felfüggesztett büntetés.⁹⁷

A német büntető törvénykönyv a Harmadik Birodalom létrejöttével teljes átalakításon esett keresztül, kihúzták belőle a *nullum crimen sine lege* elvet, cserébe bevezették az analógia használatát. Ezeket a változtatásokat a II. világháború után megsemmisítették, és több módosítás útján megszületett a ma is hatályos büntető törvénykönyv, amely a 86 és 86a szakaszok értelmében⁹⁸ büntetni rendel minden olyan tevékenységet, szimbólum használatát, emléktárgyak kereskedelmét, stb. amelyek a nemzetiszocialista eszmékhez kapcsolhatóak.⁹⁹ A német büntető törvénykönyv ezen kívül még két másik ponton is korlátozza a gyűlöletbeszédet: a 130. § (1) bekezdése kimondja, hogy büntetendő az, aki a lakosság egyes csoportjai ellen gyűlöletre uszít, vagy azokat becsmérli, rágalmazza. A 130. § (2) bekezdése pedig az első bekezdésben foglaltakat terjeszti ki az ilyen anyagok előállítására, publikálására és a terjesztésére.¹⁰⁰ Így módon nem került Németországban forgalomba a Wolfenstein 3D játék, amely ugyan a náciakat ellenséggként állítja be, mivel azonban nemzetiszocialista szimbólumokat ábrázol, így a fenti törvény értelmében a forgalmazását be kellett tiltani.¹⁰¹

Magyarország történelme nem tette lehetővé, hogy egy kvázi lineáris jogfejlődés menjen végbe a szólásszabadság területén, az éppen uralmon lévők mindig eszköznek tekintették a szólásszabadságot, avagy annak megvonását, a cenzúra bevezetését.¹⁰²

Már a Csemegi Kódex néven elhíresült 1878. évi V. törvénycikkben megfogalmazásra került, hogy büntetendő az, aki „valamely osztályt, nemzetiséget vagy hitfelekezetet gyűlöletre a másik ellen [...] izgat”.¹⁰³ Ahogy másutt is, úgy nálunk is az éppen aktuális történésekkel karöltve változott a büntetőjog, így a viharos XX. században leginkább az állam

⁹⁶Ligue contre le racisme et l'antisémitisme

⁹⁷HERZ – MOLNÁR i.m. 152–153.

⁹⁸1871. évi német büntető törvénykönyv 2016. november 4-i módosítása

⁹⁹Nigel FOSTER – Sule SATISH: *German Legal System and Laws*, Oxford, Oxford University Press, 2010.

¹⁰⁰BÁRÁNDY i.m. 163–164.

¹⁰¹goo.gl/rkv8eO

¹⁰²KOLTAY András: *A szólásszabadság alapvonalai – magyar, angol és amerikai összehasonlításban*, Századvég Kiadó, Budapest, 2009. 49.

¹⁰³1878. évi V. törvénycikk a magyar büntető törvénykönyv a büntettekről és vétségekről 172. § (2) bek.

biztonságát¹⁰⁴ tartotta a jogalkotó szem előtt, egyedül az 1948. évi XLVIII. törvénycikk hozta vissza a nemzeti, nemzetiségi és felekezeti érzület büntetőjogi védelmét.¹⁰⁵

A Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény kimondta, hogy az izgatás tényállásának megvalósulásához nem elég annak tudata, hogy az elkövető cselekedete alkalmas lehet a gyűlölet felkeltésére, hanem azt is megkívánta a törvény, hogy az elkövetőnek ez kifejezett szándékában álljon. Ha ezt a szintet mégsem érte el az elkövető magatartása, akkor a közösség megsértéséért vált büntethetővé. Ugyanígy közösség megsértéséért vonhatták felelősségre azt is, aki „mások előtt a magyar nemzetet, továbbá – nemzetiségük, felekezetük, fajuk vagy szocialista meggyőződésük miatt – csoportokat vagy személyeket sértő vagy lealacsonyító kifejezést használt, avagy egyéb ilyen cselekményt követett el.”¹⁰⁶

A rendszerváltáskor a jogállami garanciák megteremtése érdekében szükségessé vált a Btk. bizonyos részeinek módosítása: az 1989. évi XXV. törvénnyel került módosításra 269. § is, amelynek új szövege értelmében büntetendő lett az, aki „nagy nyilvánosság előtt a magyar nemzet, valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport vagy a lakosság egyes csoportjai ellen gyűlöletre uszít.” Későbbi módosításokkal helyet kapott rögtön a következő szakaszokban az önkényuralmi jelképek használatának, illetve a nemzetiszocialista és kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadásának tilalma is. A 2013. július 1-jén hatályba lépett új Btk. vonatkozó részének szövege annyiban módosult, hogy a felsorolásba felvette a „különösen fogyatékosagra, nemi identitásra, szexuális irányultságra tekintettel”¹⁰⁷ részt.

A Szabó Albert ügyében¹⁰⁸ született, és mind a 30/1992 ABH-t félreértelmező, illetve a közösség elleni izgatás tényállását leszűkítő BH 1997.165. számú eseti döntés felmentette a vádlottat, arra hivatkozva, hogy „a vádlott kijelentései [...] az uszítás határait súrolták, de nem lépték túl azt, mert gyűlölet keltésére esetleg alkalmasak voltak, de nem ingereltek aktív gyűlöletre.”¹⁰⁹

¹⁰⁴1921. évi III. törvénycikk 8. §, 1946. évi VII. törvénycikk, BHÖ és az 1961. évi V. törvény a Büntető Törvénykönyvről, igaz, ez utóbbiban már szerepelt a „közösség megsértése” is.

¹⁰⁵30/1992. (V.26.) AB határozat, II/2.

¹⁰⁶30/1992. (V.26.) AB határozat, II/2.

¹⁰⁷2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 332. § c) bek.

¹⁰⁸Szabó 1993-ban alapította meg és jegyeztette be a Világnemzeti Népuhalmista Pártot, amelynek összejövetelein Szálasi Ferenc arcképe lógott a falakról, karlendítéssel üdvözölték egymást a tagok, és olyan kifejezések hangzottak el, mint pl. „Nem mennek haza Izraelbe, hanem itt eszi őket a fene, és a magyar nemzet ellen dolgoznak.”, [...] és vannak kulturálisan alacsonyabb rendű fajok, ilyen a negroid típusú, és más, egyéb, alacsony szinten élő, leledző nép.” BÁRÁNDY i.m. 87.

¹⁰⁹BÁRÁNDY i.m. 87.

2010-ben viszont a Kúria elvi határozatban döntött azon ügyben, amelyben a bíróság katonai tanácsa egy őrmestert 90.000 forint pénzbüntetésre és lefokozásra ítelt azért, mert egy 1916-ban megjelent, a cigányság elleni gyűlöletre uszító cikket akasztott ki a falújságra. A kiakasztott cikk a bíróság szerint alkalmas volt gyűlölet keltésére, különösen úgy, hogy az alakulatban roma származású katonák is szolgáltak.¹¹⁰

3.3 A clear and present danger doktrínája

A szólásszabadság-gyűlöletbeszéd skála egyik végén a gyűlöletbeszéd áll, amelyet – bizonyos esetekben – az USA-ban is korlátoznak.

Az USA-ban a szükséges követelmény, hogy az adott beszéd gyűlöletbeszédnek minősüljön és betiltsák az, hogy az erőszakra ösztönző¹¹¹ legyen. Hogy mi minősül eléggé ösztönzőnek az kevésbé tisztázott, mindenesetre, ahogy azt Holmes bíró a Schenck v. United States¹¹² ügyben megfogalmazta, az, amely „egyértelmű és valós veszélyt jelent.”¹¹³ Ugyanezt a *clear and present danger* standardot alkalmazta a Legfelső Bíróság az Abrams v. United States¹¹⁴ esetben is, kimondva, hogy a vádlott által terjesztett, az USA I. világháborús részvételét kritizáló szórólapjain közöltek nem védi az Első Alkotmánykiegészítés, mert azok a lőszergyártás leállítására és kormány erőszakos megdöntésére buzdítottak.

A fenti követelmény minősítésére alkalmazta az amerikai bíróság az ún. mérlegelő tesztet, amely azt volt hivatott megállapítani, hogy „egy adott kategóriába eső beszéd élvez-e az első alkotmánymódosítás védelmét vagy sem, annak függvényében, hogy mi az adott beszéd értéke annak társadalmi költségével szemben”.¹¹⁵

Az United States v. Stevens¹¹⁶ ügyben alkalmazott alkotmányossági tesztet – amelynek általános alkalmazása lehet, hogy szűkebb korlátok közé szorította volna a szólásszabadságot – végül elvetette az Legfelső Bíróság, mondván „[e]gy szabadon lebegő teszt alkalmazása

¹¹⁰MAJTÉNYI – SZABÓ i.m. 115., 2215/2010. számú büntető elvi határozat.

¹¹¹„Incitement to violence”

¹¹²249 U.S. 47 (1919) – A vádlott kritizálta az államot az I. világháborús sorozások kapcsán, de a Legfelső Bíróság úgy találta, hogy vádlott beszédét nem védi az Első Alkotmánykiegészítés, mert az egyértelmű és valós veszélyt jelentett az amerikai hadsereg sorozási és felvételi ellátására.

¹¹³HERZ – MOLNÁR i.m. 251.

¹¹⁴250 U.S. 616 (1919)

¹¹⁵HERZ – MOLNÁR i.m. 116.

¹¹⁶559 U.S. ____ (2010)

annak eldöntésére, hogy megáll-e az első alkotmánykiegészítés, [...] megdöbbentő és veszélyes.”¹¹⁷

A jelenleg is alkalmazott ún. Brandenburg tesztet (vagy fenyegető törvénytelen akció¹¹⁸ tesztet) a *Brandenburg v. Ohio*¹¹⁹ ügyben alkalmazta először a Legfelső Bíróság. Ezen teszt értelmében a beszélőt nem védi az Első Alkotmánykiegészítés, amennyiben annak szándéka olyan törvénysértés előidézése, amelynek bekövetkezése mind fenyegető, mind pedig valószínű.¹²⁰

A II. világháború után az Egyesült Királyságban európai szinten elég hamar kihívásokkal szembesült a jogalkotó. A szigetország területére az 1950-es években nagyszámban települtek át a Karib-térségből bevándorlók, aminek következményeként megjelentek az első rasszista-szélsőséges csoportosulások, mint például a White Defence League és a Union Movement. A több napon át tartó 1958-as Notting Hill-i lázadássorozat végeztével összesen 108 főt tartóztatott le a rendőrség zendülés és súlyos testi sértés vádjával. A bíróság példaértékű ítéletet hozott, amikor fejenként négy év letöltendő szabadságvesztésre ítelt kilenc fehérbőrű férfit.¹²¹

Franciaországban 2015-ben az élet bizonyította, hogy egy karikatúra is lehet veszélyes. A Charlie Hebdo szerkesztőségében történt vérengzés nemcsak annak tragédia volta miatt kiemelendő, hanem azért is, mert az itt nem a gyűlöletbeszéd kiadója követett el gyűlöletbűncselekményt, hanem pont annak érintettje.¹²²

Drezdában egy játszótéren alakult ki szóváltás egy orosz-német férfi, Alexander W. és egy egyiptomi származású anyuka között, amikor a férfi nem engedte a nő kisfiának, hogy az unokahúga mellett hintázzon, mondván nem szeretné, ha az unokahúga terroristákat látna. A nő rágalmozás miatt pert indított a férfi ellen, aki a bírósági tárgyaláson 16 késszúrással végzett az asszonnyal. Alexander W.-t, aki bevallotta, hogy tiszta szívből gyűlöli a nem európaiakat és a muszlimokat, életfogytiglani szabadságvesztésre ítélte a drezdai regionális bíróság.¹²³

¹¹⁷HERZ – MOLNÁR i.m. 116.

¹¹⁸„Imminent lawless action”

¹¹⁹395 U.S. 444 (1969)

¹²⁰goo.gl/O3eTkS

¹²¹goo.gl/6UHEpB, goo.gl/ZbzLmR

¹²²goo.gl/hZjqfz

¹²³Andreas HIERONYMUS: *Racist violence in Germany*, Brüsszel, ENAR, 2011. 7–8.

A *clear and present danger* mércéjét hazánkban az Alkotmánybíróság (AB) a 18/2004. (V.25.) számú határozatával vezette be.¹²⁴ A fenti esetben az AB a közösség elleni izgatás tényállását módosító törvénytervezetet ítélte alkotmányellenesnek. Véleményük szerint az „uszítás” szó „izgatás”-ra való lecserélése alacsonyabban húzza meg a korlátozás küszöbét, és azzal sem értett egyet az AB, hogy azonosítható sértett nélkül is büntethető legyen az emberi méltóság megsértéstője.¹²⁵ A *clear and present danger* mérce még önmagában sem jelent egyértelmű határokat, a helyzeten csak rontott a BH 2011.242. számú eseti döntés, amely különböző régebbi döntések mixtúrájaként értelmezhető, és amelynek hozományaként a hatóságok által alkalmazott mérce mértéke meghatározhatatlanná vált.¹²⁶

Az egyik leghíresebb gyűlöletbeszédhez köthető hazai per Polgár „Tomcat” Tamás egyik írásához köthető.¹²⁷ Tomcat ezen ügyében a Fővárosi Törvényszék enyhítette az első fokon eljáró bíróság ítéletében meghatározott öt évre felfüggesztett egy éves szabadságvesztést, így a bloggernek csak 50 nap közérdekű munka lett a büntetése. Mindkét bíróság megállapította, hogy Tomcat volt a weboldal szerkesztője és üzemeltetője, így arra való hivatkozását, hogy szerzősége nem megállapítható, a bíróságok figyelmen kívül hagyták. Mindkét bírói fórum kiemelte, hogy – ahogy arra a vádlott is hivatkozott – egy demokratikus jogállam egyik alapja a szólásszabadság, de ez nem fajulhat el az uszításig, főleg olyan társadalmilag kiélezett időkben nem, amilyeneket manapság élünk.¹²⁸

A másik nagy port kavart ügy előzménye 2012. augusztus 5. napja volt, amikor több szélsőséges szervezet – a Hatvannégy Vármegye, a Betyársereg és a Szébb Jövőért Polgárőr Egyesület – demonstrációt szervezett Devecser romák lakta részén. A szónokok (Tyirityán Zsolt, Toroczkai László és László Attila) több olyan rasszista kijelentést is tettek – például „eltapossuk azt a jelenséget, amit ki kell irtani az életterünkéből”,¹²⁹ „ki kell söpörni az összes szemetet az országból, lázadni kell, és el kell zavarni a bűnözőket, akik élőködnek”¹³⁰ –, amelyek már önmagukban alkalmasak megfélemlítésre. A beszédeknek meg is lett a „gyümölcse”, a demonstráció tettelegességig fajult: páran kövekkel és betondarabokkal kezdték el dobálni az egyik ház udvarán tartózkodó helyieket. Az ügyben a rendőrség arra

¹²⁴KOLTAY (2013) i.m. 55.

¹²⁵KOLTAY (2013) i.m. 51–55.

¹²⁶KOLTAY (2013) i.m. 68–69.

¹²⁷„Ne sírni tessék, hanem keresni a lehetőséget az ellencsapásra. A ti utcáskotokon tán nem ácsorog egy drapp galéri? Szedjétek össze húsz embert, menjétek le, és egy szó nélkül verjétek szét őket.” – KOLTAY (2013) i.m. 70.

¹²⁸goo.gl/Ugm0mT, goo.gl/hdCsvk

¹²⁹goo.gl/aBOVQF

¹³⁰goo.gl/aBOVQF

hivatkozva nem folytatott le nyomozást közösség elleni izgatás miatt, és utasított el minden beérkező panaszt, hogy „ilyen jellegű nem átgondolt, indulatból, ösztönből fakadó, ellenséges, ártó megnyilvánulás kiváltására alkalmas kijelentést nem tartalmaztak. A beszédekben elhangzottak egy része sértő lehet a cigányságra nézve, amely erkölcsileg ugyan kifogásolható, de a büntetőjog eszközeivel nem szankcionálható.”¹³¹ Az Alapvető Jogok Biztosa jelentésében kifejti, hogy a rendezvényen elhangzott felszólalások alkalmasak lehettek a roma lakosság elleni gyűlöletkeltésre, amit alátámasztani látszik a beszédek utáni kődobálás is, így „[e]z maga után vonhatja azt is, hogy [...] a Büntető Törvénykönyv speciális, a gyűlöletcselekményeket szankcionáló közösség tagja elleni erőszak tényállásába (174/B. §) ütközhet.”¹³² A könnyű testi sértés miatti nyomozásban végül a három személy közül csak egyet sikerült beazonosítani a rendőrségnek, őt a bíróság első fokon csoportosan elkövetett közösség tagja elleni erőszak garázda alakzata miatt 10 hónap 2 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte.¹³³

Tulajdonképpen a Brandenburg tesztet alkalmazva ifj. Hegedűs Lórántot az elsőfokú bíróság 1 év 6 hónap 3 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte, mert mint indoklásában kimondta, „nem a véleménynyilvánítás szabadságával él, hanem gyűlöletre uszít az, aki erőszakos cselekedetre, ilyen magatartás vagy tevékenység kifejtésére hív fel akkor, ha a veszély nem csupán feltételezett, hanem a veszélyeztetett jogok konkrétak, és az erőszakos cselekedet közvetlenül fenyeget.”¹³⁴

3.4 Minden(ki)nek ára van?

Nemcsak a jogszabályi háttér, hanem a gyűlöletbeszéd büntethetősége, és a büntetések mivolta is eltérő a két kontinens vonatkozásában. Míg az USA-ban leginkább civiljogi felróhatóság, addig például Franciaországban, Németországban és Magyarországon is büntetőjogi felelősség kerül általában megállapításra. Franciaországban egy 1972-es¹³⁵ jogszabálynak köszönhetően nem csak a gyűlöletbeszédet, de a diszkriminációt is büntetőjogi szankciókkal sújtják, bár ezen ítéletek általában csak felfüggesztett szabadságvesztés-

¹³¹goo.gl/aBOVQF

¹³²Az Alapvető Jogok Biztosának Jelentése az AJB-6234/2012 ügyben

¹³³goo.gl/aBOVQF, KOLTAY (2013) i.m. 70.

¹³⁴BH 2005.46.

¹³⁵72-546. sz. törvény a Rasszizmus elleni harcról (1972. július 1.)

büntetést jelentenek és csak kártérítés megfizetésére kötelezik az elkövetőt, amelynek mértéke viszont általánosságban alacsonyabb az USA-ban megítélt kártérítések összegénél.¹³⁶

3.5 Összegzés az offline gyűlöletbeszédhez

Az USA gyűlöletbeszéd-korlátozása szűk körben figyelhető csak meg, és a helyi precedensjognak és a korlátozás kiváltásához szükséges követelménynek az esetenkénti értékelésének köszönhetően igen változatos, európai szemmel kuriózumnak tekinthető jogesetekkel találkozhatunk. Viszont az amerikai ügyek ítéleteiből is érződik, hogy azok nemcsak „jogi szöveggént, [...] hanem [...] értékek kifejeződései[ként] is azonosíthatók”.¹³⁷ Ezek az értékek pedig „az igazság keresése, a demokrácia szolgálata és az individualista megközelítés”.¹³⁸

A beszéd értékét az EJEB és a nemzeti bíróságok kategóriánként határozzák meg: a skála tetején a politikai véleménynyilvánítások foglalnak helyet, alattuk a művészi kifejezések állnak, ezeket követik a kereskedelmi jellegű beszédek, míg a skála alján találhatóak a bulvár hírek, a pornográfia, az indokolatlan személyes támadások és a gyűlöletbeszéd, amelyeket egyre csökkenő védelem illet.¹³⁹

Viszont nemcsak az amerikai Legfelső Bíróság ítéleteiben figyelhető meg elmozdulás, a Pew Research Center (PRC) felmérései alapján a fiatal lakosság már sokkal kisebb mértékben támogatja a szólás- és véleménynyilvánítás szabadságát.¹⁴⁰ A felmérés-sorozat eredményei alapján a 18-34 éves lakosság kétötöde tartaná kívánatosnak a szólásszabadság bizonyos mértékű korlátozását.

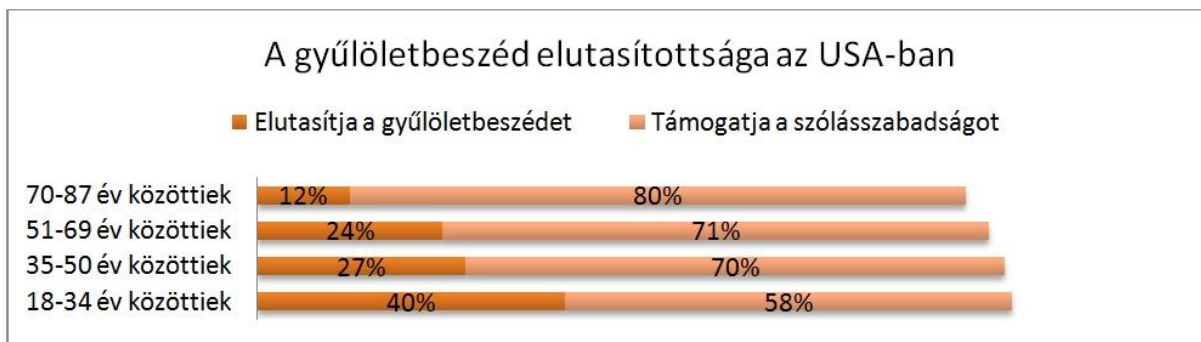
¹³⁶HERZ – MOLNÁR i.m. 150.

¹³⁷FEKETE Balázs: Érvelési típusok a szólás- és sajtószabadság megalapozásával és korlátozásával kapcsolatban az Egyesült Államok Legfelső Bíróságának joggyakorlatában és ezek értékszociológiai relevanciája. In: KOLTAY András – TÖRÖK Bernát (szerk.): *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején*, Budapest, Wolters Kluwer, 2014. 521.

¹³⁸FEKETE i.m. 538.

¹³⁹Laura SCAIFE: *Handbook of social media and the law*, Abingdon – New York, Informa Law from Routledge, 2015. 145.

¹⁴⁰goo.gl/0gaU0M

1. ábra - A gyűlöletbeszéd elutasítottsága életkor szerinti megoszlásban (PRC, 2015)

Arra vonatkozóan, hogy végső soron a gyűlöletbeszéd erősebb szankcionálása visszaszorítja-e a gyűlöltbeszéd térhódítását, és „megszüli-e a világbékét”, több elképzelés is létezik. Alan Dershowitz szerint éppen ellentétes hatást ér el a gyűlöltbeszéd korlátozása, mint amit a jogalkotó kívánt, mert – szerinte – ez csak annak terjedését segíteni elő. Julie C. Suk szerint viszont a jogalkotó nem elnyomni kívánja az ilyesfajta nézeteket, hanem minden egyes alkalommal, amikor például holokausztagadás miatt indítanak valaki(k) ellen nyomozást vagy büntetőeljárást, a nemzet egészét kívánják emlékeztetni arra, hogy ilyen tragédiák megtörténtek, ezzel is legitimálva a jelenlegi állami berendezkedést;¹⁴¹ bár tény, hogy a tárgyalások egy sokkal nyitabb és közvetlenebb platformot szolgáltatnak a holokausztagadóknak nézeteik bemutatására.¹⁴²

Ahogy a bevezetőben is említettem, az adott ország történelme is befolyásolja a gyűlöletbeszéd szabályozását, viszont kérdésként vetődik fel, hogy meddig?¹⁴³ Ha már nem lesz egy holokauszttúlélő, vagy olyan, aki élt a kommunizmus alatt, akkor vajon például a tiltott önkényuralmi jelképek használata sem lesz már büntetendő, egyáltalán lesz még ez a fogalom?¹⁴⁴

¹⁴¹HERZ – MOLNÁR i.m. 154.

¹⁴²Richard N. WINFIELD – Janine TIEN: The Danish Cartoons Controversy: Hate Speech Laws and Unintended Consequences In. Péter MOLNÁR (szerk.): *Free Speech and Censorship Around the Globe*, Budapest – New York, Central European University Press, 2015. 486.

¹⁴³TILK Péter: A gyűlöletbeszéd szabályozásának néhány előzetes értékelési szempontja, *Magyar Jog*, 50:6, 2003. 329.

¹⁴⁴Vö. *Lehideux and Isorni v. France*, no. 55/1997/839/1045, 1998. szeptember 23-i ítélet 55. bek.

4. Online gyűlöletbeszéd

Ahogy a könyvnyomtatás és a sajtó megjelenése is nagy hatással volt kora társadalmára és ezzel együtt idővel a jogalkotókra is, úgy a XXI. században az Internet is újabb kihívások elé állítja, és a szabályozás kontra szabadság újragondolására készíti őket.¹⁴⁵

A PRC felmérése szerint az USA teljes népességének 84%-a, a fiatal lakosság (18-29 év közöttiek) 96%-a használja rendszeresen az Internetet.¹⁴⁶ Ennél valamivel alacsonyabbak az európai mutatók, nálunk a kontinens teljes lakosságának csak a 73,5%-ának van hozzáférése az Internethez.¹⁴⁷ Az Internet térhódításával folyamatosan nő az online gyűlöletbeszéd-tartalmú oldalak száma: 2014-ben több mint 30.000 ilyen oldal volt megtalálható a világhálón.¹⁴⁸ A Southern Poverty Law Center (SPLC) 2015. évi beszámolója alapján csak az USA-ban 2014-ről 2015-re 14%-os növekedés figyelhető meg a gyűlöletbeszéd-tartalmú oldalak számában.¹⁴⁹

Az Interneten terjedő gyűlöletbeszéd-tartalmak azért is veszélyesebbek a „hagyományos” kiadású beszédekénél (nyomtatott sajtó, röplapok, stb.), mert nagyobb tömegekhez juthatnak el kevesebb idő alatt,¹⁵⁰ ráadásul az adott beszéd törlése sem jelent feltétlenül végleges megoldást, hiszen az addig eltelt idő alatt számos olvasója adhatta tovább, menthette le és terjeszthette más platformokon a beszédet.¹⁵¹ A Cairns v. Modi¹⁵² ügy kapcsán állapította meg a brit Fellebbviteli Bíróság, hogy az Internetnek és a közösségi médiának hála minden információ gyorsabban terjed, ezért a becsületsértési ügyek problematikájának mértéke is folyamatosan nő.¹⁵³

Mivel az Internet tartalmát tekintve nem egy hivatal fennhatósága alá tartozik, nincs egy kifejezett szervezet, amely ellenőrizhetné a világhálón megjelenő valamennyi bejegyzést, így a gyűlöletbeszéd-tartalmak gondtalanul szaporodhatnak. Egyes országok beavatkozása közel sem elégséges az ilyen oldalak és bejegyzések megfékezéséhez, hiszen hiába kapcsolják le

¹⁴⁵SZABÓ Máté: Az emberi jogok és a biztonság konfliktusai a 21. században In. SZABÓ Máté (szerk.): *Emberi jogok alapvető jogok? – Esélyek és veszélyek az Ombudsman szemével*, Budapest, Kairosz Kiadó, 2011. 47–48. Eric BARENDT: *Freedom of Speech*, Oxford, Oxford University Press, 2007. 451.

¹⁴⁶goo.gl/BCg4AD

¹⁴⁷goo.gl/6DLWa3

¹⁴⁸goo.gl/VW5WF0

¹⁴⁹goo.gl/ZTYYYwm

¹⁵⁰KISS Zoltán: *A kultúra és a tömegkommunikáció jogi szabályai*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2006. 319.

¹⁵¹Daxton R. STEWART: *Social Media and the Law – A Guidebook for Communication Students and Professionals*, New York, Routledge, 2013. 15. és goo.gl/IMsxXY

¹⁵²Cairns v. Modi 2012, EWCA Civ 1382.

¹⁵³SCAIFE i.m. 53.

ezeket a honlapokat, ha azok akár migrálással, akár pedig webtárhely szolgáltatással továbbélhetnek.¹⁵⁴

Az Internet adta anonimitásnak köszönhetően a gyűlöletbeszéd-tartalmú bejegyzések írói ellen is szinte lehetetlen fellépni, azok az országok, amelyek ezt mégis megpróbálják, szinte szélmalomharcot vívnak. Adott a feltételezés, hogy ha a honlapok ki tudják kerülni a korlátozásokat áttelepüléssel, akkor a hazai felhasználók elérhetőségének korlátozásával meg lehetne gátolni, hogy az adott állam által nemkívánatosnak minősített honlapokat a lakosság elérhesse. Azonban ez a módszer is csak azoknál a felhasználóknál vezethet eredményre, akik vagy nem próbálják meg kicselezni a korlátozásokat vagy nem értenek annyira a számítástechnikához, hogy például egy teljesen legálisan működő virtuális magánhálózat (VPN) szolgáltatón keresztül, magukat más országban tartózkodónak feltüntetve elérhessék az ilyen oldalakat.

Anélkül, hogy összefogással és drakóni intézkedésekkel ne szabályoznák világszinten az internetes tartalmakat és azok elérhetőségét, joghatóság hiányában egy ország sem képes végérvényesen meggátolni a lakosságát a kifogásolt oldalak elérésében.¹⁵⁵

4.1 Az online gyűlöletbeszéd korlátozása

Az online tartalmak szabályozásának alapját is a fenti pontokban már említett nemzetközi egyezmények és egyéb jogszabályok alkotják. Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának 34. számú általános kommentárjában tért ki külön az online tartalmakra és értelmezte a PPJNE általános rendelkezéseit. A kommentár megfogalmazásban a PPJNE 19. cikkét az internetes gyűlöletbeszéd-tartalmakra nézve úgy kell alkalmazni, hogy egy-egy gyűlöletbeszéd tartalmú, vagy a kormányzattal szemben kritikus hangnemet megütő írás miatt ne kelljen a teljes oldalt/szolgáltatást megszüntetni.¹⁵⁶

Az ENSZ Üzleti és Emberi Jogi Vezérelveiben¹⁵⁷ foglaltak az internetes tartalmak szolgáltatóira annyiban vonatkoznak, hogy, ahogy az üzleti élet más szereplőinek is kötelességük tiszteletben tartani az emberi jogokat, úgy nekik is meg kell felelniük ezen

¹⁵⁴Iginio GAGLIARDONE – Danit GAL – Thiago ALVES – Gabriela MARTINEZ: *Countering Online Hate Speech*, Paris, UNESCO, 2015. 14.

¹⁵⁵BARENDT (2007) i.m. 451.

¹⁵⁶GAGLIARDONE et al. i.m. 20.

¹⁵⁷goo.gl/MpHfTk

előírásoknak, azaz biztosítaniuk kell a megfelelő intézkedések megtételét például a gyűlöletbeszéd-tartalmak szűrésében.¹⁵⁸

Az ENSZ 2012-es Rabati Akciótervében nem határoz meg konkrétumokat a felmerülő problémák (gyűlöletbeszéd–szólásszabadság és eltérő jogszabályi környezetek összeütközése) kezelésére, inkább csak a nemzetek közötti kooperációt és a nemzetközi standardok kidolgozását és átvételét szorgalmazza.¹⁵⁹ Az akcióterv nagymértékben támaszkodik a három évvel korábban az Article 19 civilszervezet irányításával kidolgozott, a jogalkotókkal és a jogalkalmazókkal szembeni elvárásokat megfogalmazó Cambridge-i Elvekre.¹⁶⁰

Az angol szakirodalom a rágalmazásnak/becsületsértésnek két fajtáját különbözteti meg, ezek pedig a *libel* és a *slander*. Előbbi az írott, míg utóbbi a szóbeli rágalmazást fedi, és bár ez az elhatárolás egyértelműnek tűnik, az Internet világában ezek a válaszvonalak kezdenek elmosódni.¹⁶¹ A *Smith v. ADVFN*¹⁶² ügyben, egy online faliújságon megjelent bejegyzésekről állapította meg a bíróság, hogy azok, hiába írott formában jelentek meg, *slandernek* minősülnek.¹⁶³

A Communications Decency Act (CDA)¹⁶⁴ 230. szakaszának értelmében az USA-ban nem terheli felelősség az interaktív számítógépes szolgáltatások szolgáltatóját vagy felhasználóját mások által elhelyezett tartalomért. Ez az elv érvényesült a *Doe II v. MySpace Inc.*¹⁶⁵ esetben is, amelyben kimondta a bíróság, hogy a MySpace nem tehető felelőssé azokért a tartalmakért, amelyeket a felhasználói tesznek közzé a felületén.¹⁶⁶

A három módosítást is megélt brit Defamation Act 2013-as vérfrissítése bevette szabályozási körébe az internetes oldalakat is, viszont olyan módon, hogy ha az oldal üzemeltetője bizonyítja, hogy nem ő helyezte el a sérelmezett tartalmat az oldalán, mentesül a felelősség alól, kivéve, ha a *notice-and-take-down* elvet nem alkalmazva maradhatott fent a tartalom, azaz bejelentés ellenére sem távolították azt el.

Az Európai Unió Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelve (AVMS irányelv) eddig csak a hagyományos televíziós és a *video on demand* (VoD) szolgáltatásokat

¹⁵⁸GAGLIARDONE et al. i.m. 28.

¹⁵⁹goo.gl/3lZAiK

¹⁶⁰ARTICLE 19: *The Camden Principles on Freedom of Expression and Equality*, London, Article 19, 2009.

¹⁶¹STEWART i.m. 24.

¹⁶²[2008] EWCA Civ 518

¹⁶³SCAIFE i.m. 59–60.

¹⁶⁴Telecommunications Act of 1996, S.652, Title V.

¹⁶⁵No. B205643.

¹⁶⁶SCAIFE i.m. 77.

szabályozta, viszont az új AVMS irányelv tervezetében bekerült mind a videó-megosztó oldalak szabályozásának kérdése, mind pedig a gyűlöletbeszéd tilalma, valamint a származási ország elve, azaz a joghatóság kérdése az Európai Unión belül rendeződni látszik.¹⁶⁷

A szerkesztői/kiadói felelősség tekintetében a CDA-hoz hasonló képet mutat a hazai szabályozás: Magyarországon az internetes kommentért nem tartoznak felelősséggel az oldal üzemeltetői, még a moderált hozzászólásokért sem, mivel azok megjelenéséről nem a szerkesztő dönt, nem minősülnek szerkesztett tartalomnak.¹⁶⁸

Mivel a fentiek után sincs önálló szabályozás az online gyűlöletbeszéd-tartalmakra nézve, így ilyen esetekben is a „régibb szabályokat” húzzák rá az új ügyekre,¹⁶⁹ valamint az offline szabályozás kiterjesztő értelmezésével próbálnak megoldást keresni az online problémákra.

Az online média térhódításával két olyan döntés is született, amelyeknek alapja két egymáshoz nagyon hasonló ügy volt, viszont a strasbourgi ítélet teljesen másképp hangzik az észti, valamint a magyar esetben. A Delfi AS v. Estonia¹⁷⁰ ügyben az EJEB elutasította a Delfi 10. cikkre történő hivatkozását. Ítéletében a bíróság kimondta, hogy azon túl, hogy már korábban is volt panasz a Delfi oldalán megjelenő hírek alatti hozzászólásokra, és azok kezelésére, az oldal üzemeltetői megengedték az anonim hozzászólások közzétételét, ezzel – az EJEB érvelése szerint – vállalva a felelősséget az oldalukon megjelenő kommentek tartalmáért. Ugyan a Delfi komment-kezelésében alkalmazta a *notice-and-take-down* elvet, azaz eltávolították az olyan hozzászólásokat, amelyeket mások sérelmeztek, az ügy alapját képező cikk alatti vélemények olyan mértékben sértették az SLK cég vezetőit, amely miatt az EJEB ítélete szerint jogosak voltak az észti bíróságok ítéletei, azaz a Delfinek túrnie kellett az internetes oldalán megjelenő véleménynyilvánítás korlátozását.

A maratoni hosszúságúra nyúlt Index.hu Zrt. (Index) és Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete (MTE)¹⁷¹ a magyar állammal szemben megnyert pere volt a legfrissebb példa arra, hogy a strasbourgi bíróság szerint az oldalak üzemeltetői nem tartoznak felelősséggel a kommentelők hozzászólásaiért. Ez az ítélet különösen annak fényében igazán meglepő, hogy fél évvel korábban a Delfi ügyben ellentétesen döntött az EJEB. Ugyan mindkét szolgáltató

¹⁶⁷MEMO/16/1895

¹⁶⁸KEREKES Sugárka: Fogalom meghatározások In: KOLTAY András – LAPSÁNSZKY András (szerk.): *Média jogi kommentárok*, Budapest, Wolters Kluwer, 2014. 30. NÁDORI Péter: Kommentek a magyar interneten: a polgári jogi gyakorlat, *In Medias Res* 2012/2. 321.

¹⁶⁹STEWART i.m. 23.

¹⁷⁰No. 64569/09.

¹⁷¹No. 22947/13.

törölte a sérelmezett kommenteket, a bíróság kimondta, hogy a felperes jó hírnévhez fűződő jogai sérültek, és értelmezésében az ilyen jellegű online tartalmak szerkesztetteknek minősülnek, azaz nem is kerülhetnének megjelenítésre efféle hozzászólások. Az EJEK ítélete szerint a magyar bíróságok azzal, hogy az internetes oldalak üzemeltetőire hárították a hozzászólásokért való felelősséget, megsértették a véleménynyilvánítás szabadságát.¹⁷²

A két eset közötti különbség abban rejlik, hogy amíg a Delfi ügyben a társaság vezetője elleni gyűlöletbeszédnek minősülő kommentek jelentek meg az oldalon és azok csak a sértett kérésére kerültek törlésre 6 héttel később, addig az Index–MTE esetében egy társaság szolgáltatásáról nyilvánítottak véleményt a hozzászólók, amelyeket maga az Index távolított el azonnal. Ezen felül kiemelendő még az ítéletek azon különbségtétele is, hogy a Delfi profitorientált, míg az MTE nonprofit szervezetként működik.¹⁷³

4.2 Közösségi média

A közösségi média elnevezés alatt az angol *social media*, nem pedig a *community media* kifejezést értve¹⁷⁴ a Kaplan – Haenlein szerzőpáros definíciójával élve „az internetes alkalmazások olyan csoportj[át értem], amely a Web 2.0 ideológiai és technológiai alapjaira épül, és amely elősegíti, hogy cserélődjön a felhasználók között az általuk létrehozott tartalom”.¹⁷⁵

A különböző közösségi média oldalak, mint például a Facebook és a Twitter, illetve olyan szolgáltatók, mint a Google külön-külön megfogalmazták, mit tekintenek gyűlöletbeszédnek, és azok megjelenését hogyan szankcionálják.

A Facebook közösségi alapelvei között tételesen felsorolja, mit tekint gyűlöletbeszédnek: minden olyan tartalmat, amely támadást intéz mások ellen faji, etnikai és vallási hovatartozásuk, származásuk, nemi irányultságuk, társadalmi nemük, nemi azonosságuk vagy súlyos fogyatékoságuk, betegségük miatt.¹⁷⁶ A jogi és felelősségi nyilatkozatban, amely a Facebookra történő regisztrációval egyúttal elfogadottnak is minősül, a felhasználó vállalja,

¹⁷²goo.gl/fmJQwL, goo.gl/eoXTpA

¹⁷³Igazságügyi Minisztérium Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága Véleménynyilvánítás Szabadságáért Felelős Tematikus Munkacsoport 2016. május 17-i emlékeztetője, Iktatószám: VII/41/2/2016.

¹⁷⁴GOSZTONYI Gergely: *Alternatív (?) média – A közösségi média jogi szabályozásának vetületei*, Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2014. 29.

¹⁷⁵Andreas M. KAPLAN – Michael HAENLEIN: Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media, *Business Horizons* 2010, 53. 59–68.

¹⁷⁶goo.gl/MrHSXy

hogy nem kényszerít, félemlít meg vagy zaklat más felhasználót, nem tesz közzé olyan tartalmat, amely: gyűlöletbeszéd, fenyegető, [...] erőszakot ösztönző, [...] durva vagy indokolatlan erőszakot tartalmaz.¹⁷⁷ A Delfi ügyben már említett *notice-and-take-down* elvet alkalmazza a Facebook is, ha egy-egy bejegyzést/oldalt többen is „jelentenek”, akkor az üzemeltető megvizsgálja a jelentett tartalmat, és ha azt valóban sértőnek találja, eltávolítja a Facebookról. Az oldal üzemeltetője a közösségi alapelveknél külön kiemeli azt, hogy az anonimitás felbátorítja a felhasználókat, így ezért minden tőlük telhetőt megtesznek azért, hogy a felhasználók a saját nevükkel tudjanak csak regisztrálni, és használni az alkalmazást. Ez utóbbit talán egy kicsit túlzásba is viszik: többen panaszkodtak arra, hogy miután álnév használata miatt valaki jelentette a felhasználónevüket, a szolgáltató nemes egyszerűséggel kizárta a jelentett felhasználókat, akiket csak úgy engedett újra bejelentkezni, ha bemutatták valamilyen fényképes személyazonosító igazolványukat.¹⁷⁸

A Facebookon sok esetben nem egyes felhasználók falain, hanem ún. oldalakon jelennek meg gyűlöletbeszéd-tartalmú bejegyzések. Az üzemeltető ezzel kapcsolatosan, azaz hogy mi jelenhet meg a Facebook oldalakon, csak annyit említ, hogy a bejegyzések nem sérthetik mások jogait,¹⁷⁹ és azokon nem szerepelhet hamis, tisztességtelen állítás sem.¹⁸⁰

Azzal kapcsolatban, hogy egy Facebookos *like* véleménynyilvánításnak minősül-e, két új amerikai ügy is említhető a közelmúltból: az egyik esetben a hamptoni sheriff vált meg 6 alkalmazottjától, mert azok a közelgő sheriff-választások előtt a másik jelölt Facebook profilját kedvelték. A kerületi bíróság ebben az esetben megállapította, hogy az alkalmazottak kirúgása nem volt a *like*-hoz köthető, mert egy kedvelés nem azonos egy ajánlólevéllel, azaz nem kifejezett véleménynyilvánítás.¹⁸¹ A másik esetben – ahol a bíróság megállapította, hogy a kedvelés igenis kifejezett véleménynyilvánításnak minősül – maguk a felhasználók perelték be a Facebookot, mert az a megkérdezésük és hozzájárulásuk nélkül ajánlott a nevükkel, fényképükkel különböző, a felhasználók által korábban kedvelt oldalt. A Facebook szerint viszont már magával a *like* gomb megnyomásával hozzájárultak ehhez a felhasználók.¹⁸²

A Twitter is fejlettebb formában adta közre, hogy mit tekint nemkívánatos tartalomnak. Ez a szolgáltató tiltja minden olyan bejegyzés közzétételét, amely önmagában gyűlöletbeszéd vagy

¹⁷⁷goo.gl/hJEIqR, 3. pont (6-7)

¹⁷⁸goo.gl/s9VjI8, goo.gl/axku7m

¹⁷⁹goo.gl/N5wl7p, A. pont (vi)

¹⁸⁰goo.gl/N5wl7p, IV. pont (D), SCAIFE i.m. 83.

¹⁸¹STEWART i.m. 2.

¹⁸²STEWART i.m. 2., goo.gl/uvVcB3

személyek, szervezetek vagy faji, etnikai, nemzetiségi, vallási hovatartozáson, bőrszínen, nemen, életkoron, fogyatékoságon, szexuális irányultságon, nemi identitáson, veterán státuszon vagy más védett státuszon alapuló védett csoportok elleni uszítás, illetve emberek vagy állatok elleni erőszakos fenyegetés. Ezeken felül tiltják az olyan gyújtó hangú beszédet, amely nagy valószínűséggel okoz kárt vagy vált ki erős negatív reakciót, és az olyan szervezetek részvételét, amelyek kiállnak a gyűlölet, a bűnelkövetés és a terrorizmus mellett.¹⁸³ A sértő bejegyzésekkel kapcsolatban a Twitter is a már jól ismert *notice-and-take-down* módszert alkalmazza.¹⁸⁴ Mindezek mellett ország alapon is szelektál, hogy mit távolít el, és mi az, ami maradhat: ilyen alapon blokkolták egy neonáci felhasználó (@hannoverticker) profilját is a német kormány kérésére.¹⁸⁵ A legutóbbi – 2016. január–júniusi időszakra vonatkozó – jelentés szerint Franciaországban 4 fiókot és 51 *tweetet*, Németországban 4 fiókot és 4 *tweetet*, míg Magyarországon és az USA-ban egyet sem függesztettek fel.¹⁸⁶ A Twitter 2012 óta hozza nyilvánosságra beszámolóit, amelyekben bemutatják, hogy milyen mennyiségű tartalom törlésére került sor az elmúlt időszakban, az azonban sajnos nem mindig világos, hogy a fennmaradt, de jelentett tartalmak törlése miért nem történt meg; jó pár esetben azért, mert a jelentett tartalmak nem voltak beazonosíthatóak.¹⁸⁷

2012-ben a Union of French Jewish Students 50 millió dolláros pert akasztott a Twitter nyakába, mert kérésük ellenére sem adták ki számukra azon felhasználók adatait, akik az oldalon *#unbonjuif*¹⁸⁸ és *#unjuifmort*¹⁸⁹ *hashtagekkel* tettek ki bejegyzéseket. A Twitter arra való hivatkozása nem szolgáltatta ki az adatokat (bár a bejegyzéseket eltávolították), hogy az adatokat tároló szerverek Kaliforniában vannak, ezért a francia jog hatálya nem terjed ki rájuk.¹⁹⁰

A @hannoverticker esetben a Twitter blokkolta a neonáci csoport fiókját és újabb fiókot sem engedtek létrehozni számukra, viszont, mivel a német jog csak az ország határáig terjed, ezért a @hannoverticker *tweetjei* máshonnan elérhetőek.¹⁹¹ A Twitter öncenzúrája akképpen működik, hogy ahelyett, hogy folyamatosan szűrnék a *tweeteket*, inkább bizonyos tartalmakat

¹⁸³goo.gl/FTSj3T

¹⁸⁴goo.gl/fbHh00

¹⁸⁵SCAIFE i.m. 45.

¹⁸⁶goo.gl/KKO11P

¹⁸⁷SCAIFE i.m. 46.

¹⁸⁸„Egy jó zsidó”

¹⁸⁹„Egy halott zsidó”

¹⁹⁰SCAIFE i.m. 157–158.

¹⁹¹SCAIFE i.m. 159.

tesznek elérhetlenné adott közönségnek. Az ilyen tartalmak közzétevőit viszont tájékoztatják erről,¹⁹² sőt, nyilvánosan elérhető, hogy milyen bejegyzések kerültek korlátozásra.¹⁹³

A Google (a Google+, a Hangouts és a Photos vonatkozásában)¹⁹⁴ ugyanazokat a tilalmakat sorolja fel, amelyeket a Twitter, bár külön kiemelik, hogy termékeiket a szólásszabadság platformjainak tekintik, és esetenként egyéni elbírálás alapján kivételt tehetnek bizonyos tartalmak tilalmának feloldására művészi vagy oktatási célból.

A Youtube esetében utóbbi kikötéseket már nem sorolják fel, viszont ahogy a fenti termékeknél, itt is megjelenik a szólásszabadságra való hivatkozás.¹⁹⁵ Kérdéses, hogy milyen változtatásokat eszközöl majd a Youtube az új AVMS irányelv megszületése után, amelyben, legalábbis a tervezet szerint, a videó-megosztó oldalakat a rajtuk elhelyezett tartalmakért ugyan szerkesztői felelősség nem terheli majd, hiszen azok rendezett tartalmaknak fognak minősülni, ezáltal választva el egymástól a VoD és a videó-megosztó oldalakat, mégis egyfajta szabályozási körbe vonja azokat.¹⁹⁶

A Magyarországon kisebb népszerűségnek örvendő Yahoo! is csatlakozott a fenti vállalkozásokhoz a gyűlöletbeszéd-tartalmak megjelenítését illetően: a korlátozásra kerülő tartalmak listája tulajdonképpen megegyezik a Google vagy a Facebook feketelistájával.¹⁹⁷

Ugyan a Google-nek is van közösségi oldala, mégis a keresőmotor funkciójáról ismert, amely révén villámgyorsan találhatunk rá az általunk keresett információra. Nem a gyűlöletbeszéd terjedésének megakadályozása volt a tárgya a Google Spain and Google¹⁹⁸ ügynek, hanem egy személyről fellelhető és számára kellemetlen adatok eltávolítása, de mindenképpen mérföldkőnek számít, ugyanis a mondás, miszerint az Internet nem felejt, lehet, hogy csak eddig volt igaz. Az ügyben eljáró Európai Unió Bírósága (EUB) kimondta, hogy az adatkezelőnek (ez esetben a Google-nek) kötelessége hozzáférhetlenné tenni az olyan személyes adatokat, amelyek „az adatkezelés céljára tekintettel nem megfelelőek, irrelevánsak vagy túlzott mértékűek, nem időszerűek, vagy a szükségesnél hosszabb ideig tárolták azokat,

¹⁹²goo.gl/he7Kpm

¹⁹³goo.gl/muOSCu

¹⁹⁴goo.gl/NaX6ZV

¹⁹⁵goo.gl/g7ZAIY

¹⁹⁶MEMO/16/1895.

¹⁹⁷goo.gl/qfoNAN

¹⁹⁸C-131/12.

kivéve, ha az adatok tárolására történelmi, statisztikai vagy tudományos célból került sor.”¹⁹⁹ A fenti ítélet ugyan nem teszi kötelezővé a keresőmotor szolgáltatók számára a gyűlöletbeszéd-tartalmak azonnali eltávolítását, de annyi pozitív hatással mindenképpen bír, hogy még a tavalyi év során a Google, a Twitter és a Facebook – az országba beáramló menekültekkel szembeni gyűlöletbeszéd elszaporodásának megfékezésére – megállapodást kötött Németországgal, amelynek értelmében a gyűlöletbeszédet tartalmazó oldalakat/bejegyzéseket 24 órán belül eltávolítják oldalaikról.²⁰⁰

Hogy a folyamatosan fejlődő technológia hány új utat nyit meg a gyűlöletbeszéd-tartalmak terjedéséhez, azt kiválóan példázza a Microsoft által fejlesztett, egyelőre csak tesztüzemben működő *chatbot* („beszélgető robot”) Tay esete. Twitteres tesztüzeme során a többi felhasználó egy nap alatt megtanította Tay-t, hogyan legyen rasszista. A *chatbot* lényege, hogy a beérkező ingerekből táplálkozik, így ha tömegesen érik negatív „tanítások”, akkor azt fogja megjegyezni és használni, jelen esetben megosztani a Twitteren.²⁰¹ Mivel még a Microsoft is csak teszteli a *chatbot*ot, így kevésbé valószínű, hogy pár nap alatt néhány szélsőséges nézeteket valló ember összetákoljon egy hasonló *bot*ot és eláraszsa az Internetet rasszista kijelentésekkel, de az jól látszik, hogy bármilyen informatikai fejlesztés áldozatául eshet a gyűlöletkeltésnek.

A nem egységes szabályozás és az utólagos büntető, vagyoni vagy egyéb szankcióktól való félelem utat engedhet az öncenzúra terjedésének is, és lehet, hogy inkább minden kétes tartalmat eltávolítanak a szolgáltatók a retorziók elkerülése végett.²⁰² Az ilyen jellegű félelmekből táplálkozó visszafogottság, az ún. *chilling effect* gátja lehet az egyéni szabadságjogok kiteljesedésének.²⁰³

4.4 Virtuális a valóságban

Ugyan a különböző közösségi média oldalak is kiváló terepéül szolgálhatnak a gyűlöletbeszéd terjedésének, a legkoncentráltabban mégis az önálló gyűlöletcsoportok honlapjain találhatóak ilyen jellegű tartalmak. A SPLC 2015. évi beszámolója alapján a gyűlöletcsoportokhoz köthető internetes oldalak száma drámai növekedést mutat az USA-ban. Míg George W. Bush

¹⁹⁹C-131/12. 2014. május 13-i ítélet, 92. bek.

²⁰⁰goo.gl/GCXpFx

²⁰¹goo.gl/7UHZqj, goo.gl/OjLBVv

²⁰²SZÉKELY László: *Magyar sajtó- és médiajog*, Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2007. 30.

²⁰³The Chilling Effect in Constitutional Law, *Columbia Law Review*, Vol. 69, No. 5. 808.

elnök regnálásának utolsó évében az amerikai „hazafias” oldalak száma 149 volt, addig Barack Obama elnök megválasztása után a számuk hirtelen 512-re emelkedett, 2015-re pedig majdnem 1.000 ilyen oldal üzemelt.²⁰⁴ Az amerikai gyűlöletcsoportok száma is emelkedett, egy év alatt (2014-2015) összesen 14%-kal.²⁰⁵ Érdekes lesz majd a közelgő amerikai elnökválasztás után megnézni, hogyan alakulnak a fenti számok, főleg annak fényében, hogy Donald Trump republikánus elnökjelölt mellett már több szélsőséges szervezet is kiállt.²⁰⁶

Az aktuálpolitikai folyamatok persze nemcsak a tengerentúlon éreztetik hatásukat, az Egyesült Királyságban a 2016. június 24-i ún. Brexit referendum környékén nőtt meg látványosan a gyűlöletbeszéd-tartalmú bejegyzések száma. A Demos felmérése alapján a népszavazást megelőző és követő 1-1 hét során összesen 16.151 gyűlölködő *tweet* jelent meg, ebből 13.236 a referendum utáni egy hétben látott napvilágot.²⁰⁷

Az Anti-Defamation League (ADL) legutóbbi éves beszámolója alapján a gyűlölet-bűncselekmények száma az USA-ban 2015-ben legkevesebb 52²⁰⁸ halálos áldozattal járt,²⁰⁹ amely az 1995-ös oklahomai bombatámadás óta a legmagasabb érték.²¹⁰ Ebből az 52 emberből 20 főt a fehér faj felsőbbrendűségét hirdető csoportok gyilkoltak meg.²¹¹

Egy összehasonlító kimutatás elkészítését megnehezíti, hogy adott időszakokra egyáltalán nincs adat, és a gyűlöletbeszéd/gyűlölet-bűncselekmények általánosan elfogadott definíciójának hiányában, ami adat van, sem feltétlenül jelenti minden országban ugyanazt. Tény, hogy az ilyen kimutatásoknak általánosan magas a látenciája, mégis érdekes módon a jelentett gyűlölet-bűncselekmények számával toronymagasan az Egyesült Királyság vezet, azok száma a 2010-2014-es időszakban több mint hétszerese az USA-ban elkövetett gyűlölet-bűncselekményekének.²¹²

²⁰⁴goo.gl/tPSjhz

²⁰⁵goo.gl/8B2zV2

²⁰⁶goo.gl/u1mKQ9

²⁰⁷goo.gl/DMg00L 14–16.

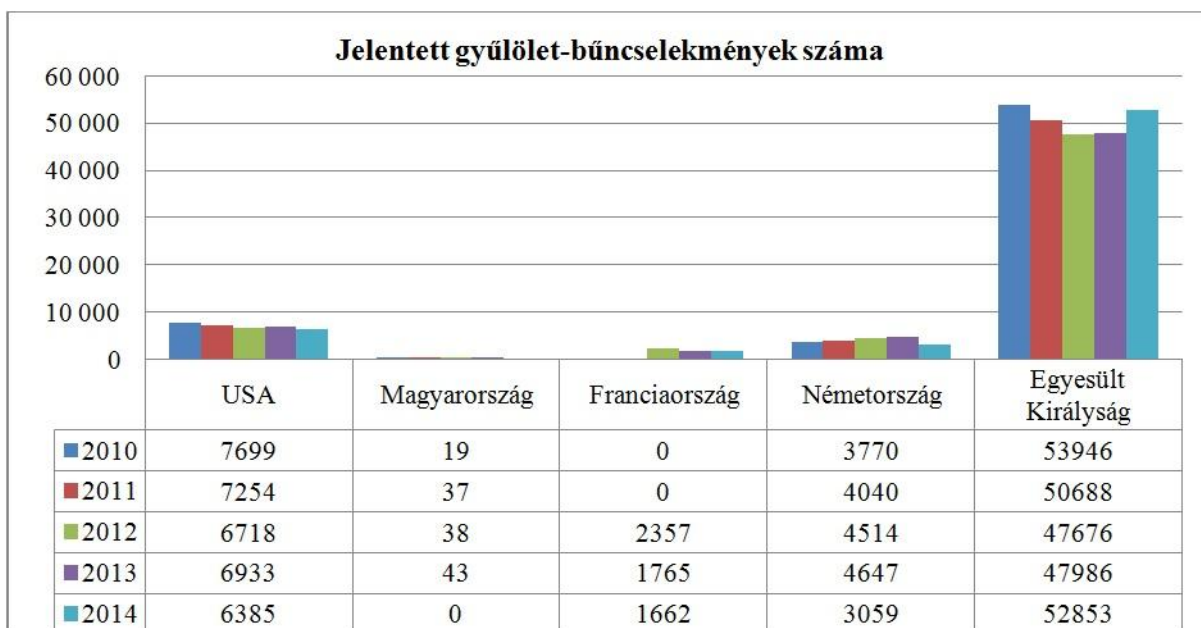
²⁰⁸Az 52 gyilkosságból 48-t lőfegyverrel követtek el – goo.gl/hW150x

²⁰⁹goo.gl/eAcjuo

²¹⁰goo.gl/fKSYkF

²¹¹goo.gl/o8vH9Q

²¹²goo.gl/0X7rBP

2. ábra - Jelentett gyűlölet-bűncselekmények száma a vizsgált országokban (Forrás: <http://hatecrime.osce.org>)

Lakosság-arányosan nézve a fent vizsgált országok közül pedig csak Magyarországon és Franciaországban jut egy főre kevesebb gyűlölet-bűncselekmény, mint az USA-ban.

	USA	Magyarország	Franciaország	Németország	Egyesült Királyság
2010-2014 között jelentett gyűlölet-bűncselekmények száma összesen	34 989	137	5 784	20 030	253 149
lakosságszám (fő) cca.	318 900 000	9 863 000	66 220 000	80 970 000	64 560 000
tízezer főre jutó gyűlölet-bűncselekmények száma	1,09717	0,13890	0,87345	2,47375	39,21143

3. ábra - A gyűlölet-bűncselekmények megoszlása a lakosság arányában²¹³

Még ha abból is indulunk ki, hogy az USA-ban más bűncselekményeket jelentenek gyűlölet-bűncselekményként, mint Európában, Németországban – hiába a legszigorúbb a vizsgált országok között a szabályozás – mégis több gyűlölet-bűncselekményt követtek el, mint Magyarországon vagy Franciaországban az azonos időszak alatt.

²¹³A 2. ábra országokénti adatainak összesítése, goo.gl/IXMs6U

5. Összegzés, válasz a hipotézisre

Közelebb járunk-e ahhoz, hogy megoldást találjunk a XXI. század egyik jelentős kihívására és egységes szabályozási környezetet biztosítsunk az internetes tartalmak megítélésére? Attól függetlenül, hogy bizonyos mechanizmusokat, elveket átvettek európai országok az USA-tól, mégis, ahogy azt a 3. és 4. fejezetekben bemutattam, eltérés figyelhető meg a gyűlöletbeszéd európai és amerikai szabályozásában. Annak ellenére, hogy születnek együttműködési megállapodások és nemcsak országok, de egyes szolgáltatók is megpróbálnak tenni a gyűlöletbeszéd terjedése ellen, a 4. fejezetben kifejtettek világosan rámutatnak arra, hogy milyen nehézségekbe ütközik egy-egy állam, amikor az online tartalmak elérhetőségét kívánja korlátozni, és hogy mennyire megfélemezhetetlen az Interneten elérhető rasszista-kirekesztő, esetenként uszító beszédek szaporodásának megakadályozása.

Gyűlöletbeszéd – gyűlölet-bűncselekmények kapcsolata tekintetében változó a helyzet: bizonyos országokban (Magyarország, Németország, Egyesült Királyság) a gyűlöletbeszéd-tartalmak elszaporodásával egyetemben növekszik (de legalábbis egy sávon belül ingadozik) a gyűlölet-bűncselekmények száma, ugyanakkor a korreláció nem feltétlenül jelent ok-okozati összefüggést. Jelen esetben felvetődik a tyúk-tojás dilemma is, így egyértelműen nem jelenthető ki, hogy az Internet facilitálta gyűlölködő megnyilvánulások tömegessé válása egyértelműen magával hozná a gyűlölet-bűncselekmények elkövetésének gyarapodását. Más országokban (USA, Franciaország) viszont éppen hogy csökkent a jelentett gyűlölet-bűncselekmények száma, így a fenti állítás már ezért is megdőlni látszik. Véleményem szerint egyik – tehát sem az amerikai, sem pedig az európai – szabályozás sem tekinthető teljesen sikeresnek. Európában attól függetlenül, hogy jóval szigorúbb szabályozás van életben, mégis követnek el védett csoportok elleni bűncselekményeket, ráadásul – ahogy az a 4.4 alfejezetben is látszik – egyes országokban jóval magasabb arányban, mint az USA-ban.

Mivel nincs teljesen önálló szabályozás az online gyűlöletbeszéd-tartalmakra nézve, így ilyen esetekben is a „régis szabályokat” húzzák rá az új ügyekre,²¹⁴ valamint az offline szabályozás kiterjesztő értelmezésével próbálnak megoldást keresni az online problémákra. Úgy gondolom, hogy az offline szabályokat bizonyos mértékben lehet alkalmazni az online világban is, de a technológia fejlődésével, ez idővel már nem lesz lehetséges. Már ma is kérdéseket vet fel, hogy például egy-egy *tweet* vagy Facebook bejegyzés jogsértő-e, ha a közzétévőnek *ad absurdum* csak egy ismerőse/követője van. Ugyan időről időre születnek

²¹⁴STEWART i.m. 23.

kísérletek az online tartalmak szabályozására és egyfajta önkorlátozás is megfigyelhető a szolgáltatók körében – igaz, személy szerint nem tartom szerencsésnek, hogy egy bármiféle jogi előképzettség nélküli adminisztrátor döntsön esetről esetre a bejegyzések sorsáról, és a teljes automatizáltság sem gondolom, hogy megoldana minden problémát – egyelőre nem látszik megoldódni a gyűlöletbeszéd-tartalmak sikeres korlátozása.

Utópisztikus álom csupán egy olyan nemzetközi standard felállítása, amelynek mentén egységesen lehetne szabályozni az internetes tartalmakat, de ilyen törekvések nélkül – úgy vélem – nem lesz megoldása a problémának. Talán épp itt az ideje eldönteni, hogy mit is utálunk jobban?

Irodalomjegyzék

ARTICLE 19: *The Camden Principles on Freedom of Expression and Equality*, London, Article 19, 2009.

ÁDÁM Antal – HALMAI Gábor: A vélemény szabadság problémái az alkotmánybíráskodásban, *Acta Humana*, 1996/24.

ÁTOL Dorottya – DOMBOS Tamás – JOVÁNOVICS Eszter – M. TÓTH Balázs – PAP András László – UDVARI Márton: Közösség tagja elleni erőszak – Alternatív kommentár, *Fundamentum* 2013/3.

BALOGH Zsolt – HAJAS Barnabás: Rights and Freedoms In. CSINK Lóránt – SCHANDA Balázs – VARGA András Zs. (szerk.): *The Basic Law of Hungary – A First Commentary*, Dublin, Clarus Press, 2012.

BARENDT, Eric: *Freedom of Speech*, Oxford, Oxford University Press, 2007.

BARENDT, Eric: Freedom of Expression In: Michael ROSENFELD – András SAJÓ (szerk.): *The Oxford Handbook of Comparative Constitutional Law*, Oxford, Oxford University Press, 2012.

BARENDT, Eric: Freedom of expression in the United Kingdom under the Human Rights Act 1998 In. KOLTAY András (szerk.): *Butterflies upon a Wheel? Selected Papers on Free Speech and on the Free Press*, Budapest, MTA, 2013.

BARTÓKI-GÖNCZY Balázs – CHRISTIÁN László – KOLTAY András – LAPSÁNSZKY András: A médiaszabályozás alapjai In: CHRISTIÁN László (szerk.): *Az információs társadalom jogi vetületei – Alkalmazott jogi informatika*, Pázmány Press Budapest 2013.

BÁRÁNDY Gergely: *A gyűlöletbeszéd Magyarországon*, Budapest, Scholar Kiadó, 2009.

BLEICH, Erik: *The freedom to be racist?* Oxford, Oxford University Press, 2011.

BLEICH, Erik: Freedom of Expression versus Racist Hate Speech: Explaining Differences Between High Court Regulations in the USA and Europe, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 2013.

BOGDANOR, Vernon: *The British Constitution in the Twentieth Century*, Oxford, Oxford University Press, 2003.

BRAGYOVA András: Semlegesség – pártatlanság – elfogulatlanság, *Politikatudományi Szemle*, 2/3.

BROWN, Alexander: *Hate Speech Law – A Philosophical Examination*, New York, Routledge, 2015.

CHRONOWSKI Nóra: Az alapjogvédelem globális, európai és hazai trendjei In: DRINÓCZY Tímea – JAKAB András (szerk.): *Alkotmányozás Magyarországon 2010-2011*, Budapest-Pécs, Pázmány Press, 2013.

DICEY, Albert V. – ALLISON, John W. F.: *The Law of the Constitution*, Oxford, Oxford University Press, 2013.

FAVOREU, Louis – GAIA, Patrick – GHEVONTIAN, Richard – MESTRE, Jean-Louis – PFERSMANN, Otto – ROUX, André – SCOFFONI, Guy: *Droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 2013.

FEKETE Balázs: Érvelési típusok a szólás- és sajtószabadság megalapozásával és korlátozásával kapcsolatban az Egyesült Államok Legfelső Bíróságának joggyakorlatában és ezek értékszociológiai relevanciája In: KOLTAY András – TÖRÖK Bernát (szerk.): *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején*, Budapest, Wolters Kluwer, 2014.

FOSTER, Nigel – SULE, Satish: *German Legal System and Laws*, Oxford, Oxford University Press, 2010.

GAGLIARDONE, Iginio – GAL, Danit – ALVES, Thiago – MARTINEZ, Gabriela: *Countering Online Hate Speech*, Paris, UNESCO, 2015.

GOSZTONYI Gergely: *Alternatív (?) média – A közösségi média jogi szabályozásának vetületei*, Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2014.

HALMAI Gábor: *Kommunikációs jogok*, Budapest, Új Mandátum, 2002.

HALMAI Gábor: A véleménynyilvánítás szabadsága In: HALMAI Gábor – TÓTH Gábor Attila: *Emberi Jogok*, Budapest, Osiris Kiadó, 2003.

HAMBURGER, Philip: The Development of the Law of Seditious Libel and the Control of the Press, *Stanford Law Review*, Vol. 37:661.

HERZ, Michael – MOLNÁR Péter: *The content and context of hate speech: Rethinking regulation and responses*, Cambridge, Cambridge University Press, 2012.

HIERONYMUS, Andreas: *Racist violence in Germany*, Brussels, ENAR, 2011.

KAHN, Robert A.: Why do Europeans ban hate speech? A debate between Karl Loewenstein and Robert Post, *Hofstra Law Review*, Vol.41:545.

KAPLAN, Andreas M. – HAENLEIN, Michael: Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media, *Business Horizons* 2010, 53.

KELLER, Perry: *Európai és nemzetközi médiajog: Liberális demokrácia, kereskedelem és az új média*, Budapest, Wolters Kluwer, 2014.

KEREKES Sugárka: Fogalommeghatározások In: KOLTAY András – LAPSÁNSZKY András (szerk.): *Médiajogi kommentárok*, Budapest, Wolters Kluwer, 2014.

KISS Zoltán: *A kultúra és a tömegkommunikáció jogi szabályai*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2006.

KOLTAY András: *A szólásszabadság alapvonalai – magyar, angol és amerikai összehasonlításban*, Budapest, Századvég Kiadó, 2009.

KOLTAY András: *A gyűlöletbeszéd korlátozása Magyarországon*, Budapest, CompLex, 2013.

KONDOROSI Ferenc: Az emberi jogok rendszere egyes angolszász országokban In: TÓTH Judit – LEGÉNY Krisztián (szerk.): *Összehasonlító alkotmányjog*, Budapest, CompLex, 2006.

MAJTÉNYI László – SZABÓ Máté Dániel: *Információs és médiajog II.*, Miskolc, Miskolci egyetemi Kiadó, 2014.

NÁDORI Péter: Kommentek a magyar interneten: a polgári jogi gyakorlat, *In Medias Res* 2012/2. 321.

Georg NOLTE: *European and US Constitutionalism*, Cambridge, Cambridge University Press, 2005.

PETERS, John Durham: *A mélység tornácán – A szólásszabadság és a liberális hagyomány*, Budapest, Wolters Kluwer, 2015.

POLYÁK Gábor: *A médiarendszer kialakítása – A piacra lépés és a hozzáférés alkotmányjogi, közösségi jogi és összehasonlító jogi elemzése*, Budapest, HVG-ORAC, 2008.

POZSÁR-SZENTMIKLÓSY Zoltán: *Alapjogok mérlegen – Az általános alapjogi tesztek dogmatikája*, Budapest, HVG-ORAC, 2016.

ROSENFELD, Michael: Hate speech in constitutional jurisprudence: A comparative analysis, 24 *Cardozo Law Review*, 2003.

SAJÓ András: *Az önkorlátozó hatalom*, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1995.

SÁRI János – SOMODY Bernadette: *Alapjogok – Alkotmánytan II.*, Budapest, Osiris Kiadó, 2008.

SCAIFE, Laura: *Handbook of social media and the law*, Abingdon – New York, Informa Law from Routledge, 2015.

SHAW, LaShel: Hate Speech in Cyberspace: Bitterness without Boundaries, *Notre Dame Journal of Law, Ethics & Public Policy* Vol. 25, Issue 1, Article 9.

SOMODY Bernadette – SZABÓ Máté Dániel – VISSY Beatrix: *Az alapjogi bíráskodás kézikönyve*, Budapest, HVG-ORAC, 2013.

STEWART, Daxton R.: *Social Media and the Law – A Guidebook for Communication Students and Professionals*, New York, Routledge, 2013.

SZABÓ Máté: Az emberi jogok és a biztonság konfliktusai a 21. században In. SZABÓ Máté (szerk.): *Emberi jogok alapvető jogok? – Esélyek és veszélyek az Ombudsman szemével*, Budapest, Kairosz Kiadó, 2011.

SZENTE Zoltán: *Európai Alkotmány- és Parlamentarizmustörténet 1945-2005*, Budapest, Osiris Kiadó, 2005.

SZÉKELY László: *Magyar sajtó- és médiajog*, Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2007.

TILK Péter: A gyűlöletbeszéd szabályozásának néhány előzetes értékelési szempontja, *Magyar Jog*, 50:6, 2003.

TIMOFEEVA, Yulia A.: Hate Speech Online: Restricted or Protected? Comparison of Regulations in the United States and Germany, *J. Transnational Law & Policy*, Vol. 12:2.

The Chilling Effect in Constitutional Law, *Columbia Law Review*, Vol. 69, No. 5. 808.

TÓTH Gábor Attila: *A jogok törvénye – Értekezés az alkotmányos szabadságról*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2014.

TSESIS, Alexander: Free Speech Constitutionalism, *University of Illinois Law Review* 2015/3.

WINFIELD, Richard N.– TIEN, Janine: The Danish Cartoons Controversy: Hate Speech Laws and Unintended Consequences In. Péter MOLNÁR (szerk.): *Free Speech and Censorship Around the Globe*, Budapest – New York, Central European University Press, 2015.

Internetes hivatkozások

444.hu: A kommentszabadság lenyomta a magyar államot Strasbourgban - goo.gl/fmJQwL

Abc7news: Lawsuit challenges Facebook 'like' ads - goo.gl/uvVcB3

ADL: Murder and extremism in the United States in 2015 - goo.gl/hW150x, goo.gl/o8vH9Q

A TASZ jelenti: Jól döntött az uszításról a bíróság - goo.gl/Ugm0mT

Actualité du droit: Vichy – L'antisémitisme légalisé - goo.gl/HdnTu4

BBC News: Charlie Hebdo – Gun attack on French magazine kills 12 - goo.gl/hZjqfz

Brigitte Bardot: Un Crie dand le Silence - goo.gl/Q5qiuS

Business Dictionary: Webhosting - goo.gl/79QU6H

Demos: Brexit – The Digital Aftermath - goo.gl/DMg00L

Facebook: közösségi alapelvek - goo.gl/MrHSXy

Facebook: jogi és felelősségi nyilatkozat - goo.gl/hJEIqR

Facebook: help community - goo.gl/axku7m

Facebook oldalak feltételei - goo.gl/N5wl7p

Forbes: Internet Censorship – you can't play Wolfenstein 3D in Germany - goo.gl/rkv8eO

Free Speech Debate: Brigitte Bardot's repeated convictions for inciting racial hatred - goo.gl/lakiGS

Google: User contact and conduct policy - goo.gl/NaX6ZV

Gyűlölet-bűncselekmények Elleni Munkacsoport: Devecser - goo.gl/aBOVQF

H.E.A.R.T.: Der Stürmer - goo.gl/YGcdof

Huffington Post: Britain First Leader Paul Golding And Deputy Jayda Fransen Arrested Following Luton 'Christian Patrol' - goo.gl/fG8EYS

Humanity in Action : Memory Law sin France and their Implications - goo.gl/Nr18K4

Index.hu: Új fejezet kezdődik a magyar nyilvánosságban - goo.gl/eoXTpA

Internet world stats: Internet usage statistics - goo.gl/6DLWa3

Jewish Encyclopedia: L' Antijuif - goo.gl/AewTRI

Justia: Kommentár a Brandenburg v. Ohio esethez - goo.gl/O3eTkS

Lumen Database: jelentett Twitter bejegyzések - goo.gl/muOSCu

Mashable: Deleted Facebook pictures may still lurk on the Internet - goo.gl/IMsxXY

Mend Advocacy: Britain First leaders charged with offences over 'Christian patrol' in Luton - goo.gl/JChRKd

OSCE ODIHR: Hate crime reporting - goo.gl/0X7rBP

OSCE ODIHR: What is hate crime? - goo.gl/pdNj2w

Pew Research Center: 40% of Millennials OK with limiting speech offensive to minorities - goo.gl/0gaU0M

Pew Research Center: Americans' Internet Access: 2000-2015 - goo.gl/BCg4AD

Politico: White supremacist groups see Trump bump - goo.gl/u1mKQ9

Reuters: Brigitte Bardot on trial for Muslim slur - goo.gl/WxX84U

Reuters: Facebook, Google, Twitter agrees to delete hate speech in 24 hours: Germany - goo.gl/GCXpFx

Simon Wiesenthal Center's 2013 Digital Terror/Hate Capitol Hill Briefing - goo.gl/VW5WF0

SPLC: Hate groups 1999-2015 - goo.gl/8B2zV2

SPLC: Killings 2015 - goo.gl/eAcjuo

SPLC: 'Patriot' groups 1995-2015 - goo.gl/tPSjhz

SPLC: The year in hate and extremism - goo.gl/ZTYWm, goo.gl/fKSYkF

TASZ: Az uszítást jogerősen megállapította, a büntetést viszont jelentősen enyhítette a bíróság - goo.gl/hdCsvk

The Guardian: After 44 years secret papers reveal the truth about five nights of violence in Notting Hill - goo.gl/6UHEpB

The Guardian: Anti-gay, anti-Islam Bardot to be sued - goo.gl/ieqPA3

The Guardian: Houellebecq acquitted of insulting Islam - goo.gl/Ro6m44

The Guardian: Microsoft's racist chatbot returns with drug-smoking Twitter meltdown - goo.gl/OjLBVv

The Verge: Twitter taught Microsoft's AI chatbot to be a racist asshole in less than a day - goo.gl/7UHZqj

Twitter: Ad policy: Hate content, sensitive topics, and violence - goo.gl/FTSj3T

Twitter: A szabálysértések bejelentése - goo.gl/fbHh00

Twitter: Removal requests - goo.gl/KKO11P

Twitter: Tweets still must flow - goo.gl/he7Kpm

Világbank: ország adatok - goo.gl/IXMs6U

Warwick University: The Notting Hill riots of 1958 - goo.gl/ZbzLmR

Wired: Help, I'm trapped in Facebook's absurd pseudonym purgatory - goo.gl/s9VjI8

Yahoo!: közösségi alapelvek - goo.gl/qfoNAN

Youtube: Hate speech - goo.gl/g7ZAIY

Jogforrások

Alien and Sedition Acts 1798.

Communications Decency Act - S.652 - Telecommunications Act of 1996, Title V.

Első Alkotmánykiegészítés

McCarran Internal Security Act of 1950, 64 Stat. 987.

Sedition Act 1918, 40 Stat. 55.

Az Egyesült Nemzetek Alapokmánya

Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

Emberi Jogok Európai Egyezménye

Nemzetközi Egyezmény a Faji Megkülönböztetés Valamennyi Formájának Kiküszöböléséről

Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya

Rabati Akcióterv - goo.gl/3lZAIK

Az ENSZ Üzleti és Emberi Jogi Vezérelvei - goo.gl/MpHfTk

Függelék az Európa Tanács R (97) 20 sz. Miniszteri Bizottsági ajánlásához

Equality Act 2010 c. 15.

Defamation Act 2013 c. 26.

Human Rights Act 1998 c. 42.
Malicious Communications Act 1988 c. 27.
Public Order Act 1936 c. 6.
Public Order Act 1986 c. 64.
Race Relations Act 1965 c. 73.
Racial and Religious Hatred Act 2006 c. 1.

A köztársaság helyreállításáról szóló 1944. augusztus 9. napján kelt rendelet
Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata (1789. augusztus 26.)
Gayssot-törvény (no. 90-615, 1990. július 13.)
Marchandeaurendelet (1939. április 21.)
Pleven-törvény (no. 72-546, 1972. július 1.)
Sajtótörvény (1881. július 29.)

Németország alaptörvénye

1871. évi német büntetőtörvénykönyv 2016. november 4-i módosítása
Weimari alkotmány

Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve az Európai Unió Audiovizuális
médiaszolgáltatásokról

Az új Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv tervezet - MEMO/16/1895

1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről
1921. évi III. törvénycikk az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről
1946. évi VII. törvénycikk a demokratikus államrend és köztársaság védelméről
1948. évi XLVIII. törvénycikk a büntetőtörvénykönyvek egyes fogyatékoságainak
megszüntetéséről és pótlásáról
1949. évi XX. tv. a Magyar Köztársaság Alkotmánya
BHÖ: hatályos anyagi büntetőjogi szabályok hivatalos összeállítása (1952)
1961. évi V. tv. a Büntető Törvénykönyvről
1978. évi IV. tv. a Büntető törvénykönyvről
1989. évi XXV. tv. a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. tv. módosításáról
1993. évi LXXVII. tv. a nemzetiségi és etnikai kisebbségek jogairól
2003. évi CXXV. tv. az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

Magyarország Alaptörvénye

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

30/1992. (V.26.) AB határozat

18/2004. (V.25.) AB határozat

2215/2010. számú büntető elvi határozat

BH 1997.165.

BH 2005.46.

BH 2011.242.

Az Alapvető Jogok Biztosának Jelentése az AJB-6234/2012 ügyben

Igazságügyi Minisztérium Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága Véleménynyilvánítás Szabadságáért Felelős Tematikus Munkacsoport 2016. május 17-i emlékeztetője, Iktatószám: VII/41/2/2016.

Abrams v. United States 250 U.S. 616 (1919)

Beauharnais v. Illinois 343 U.S. 250 (1952)

Brandenburg v. Ohio 395 U.S. 444 (1969)

Cantwell v. Connecticut 310 U.S. 296 (1940)

Chaplinsky v. New Hampshire 315 U.S. 568 (1942)

Communist Party v. SACB 351 U.S. 115 (1956)

R.A.V. v. City of St. Paul 505 U.S. 377 (1992)

Schenck v. United States 249 U.S. 47 (1919)

United States v. Stevens 559 U.S. ____ (2010)

Virginia v. Black 538 U.S. 343 (2003)

Doe II v. MySpace Inc. No. B205643.

Cairns v. Modi [2012] EWCA Civ 1382.

Smith v. ADVFN [2008] EWCA Civ 518.

Google Spain and Google C-131/12.

Delfi AS v. Estonia no. 64569/09

Dink v. Turkey no. 2668/07, 6102/08, 30079/08 et al.

Garaudy v. France no. 65831/01

Gündüz v. Turkey no. 35071/97

Incal v. Turkey no. 41/1997/825/1031

Jersild v. Denmark no. 15890/89

Lehideux and Isorni v. France no. 55/1997/839/1045

Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete and Index.hu Zrt. v. Hungary no. 22947/13

Polat v. Turkey no. 23500/94

A dolgozat lezárásának dátuma 2016. november 6.